

Obsah – Sociálne poistenie č. 7-8/2013

Dôchodkové poistenie

- [Ako používať kalkulačku na výpočet dôchodku](#)

Výber poistného

- [Povinné dôchodkové poistenie fyzických osôb, za ktoré poistné platí štát – poistenci štátu](#)

Nemocenské poistenie

- [Materské – matka dieťaťa](#)

Garančné poistenie

- [Garančné poistenie v Európskej únii](#)

Úrazové poistenie

- [Denný vymeriavací základ na určenie sumy úrazových dávok](#)

Lekárska posudková činnosť

- [Posudzovanie náhrady škody na zdraví v prípade nepracovného úrazu](#)
- [Parkinsonova choroba](#)

Iné

- [Finančná situácia v 1. dôchodkovom pilieri v Českej republike](#)

Poradňa

- [Žiadosť o dôchodok pre žijúcich v cudzine – USA](#)
- [Výška nemocenského a zmena pracovných úväzkov](#)
- [Výpočet výšky nemocenského a podmienka 90 dní platenia poistného](#)
- [Zaradenie do evidencie uchádzačov o zamestnanie – podmienka nároku na dávku v nezamestnanosti](#)
- [Lekársky posudok - základný doklad pre poskytnutie náhrady za bolesť alebo náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia](#)

Ako používať kalkulačku na výpočet dôchodku

Ak sa poistenec rozhoduje, či ukončiť zárobkovú činnosť a požiadať o starobný dôchodok alebo vykonávať zárobkovú činnosť aj napriek tomu, že už splnil zákonom stanovené podmienky nároku na starobný dôchodok, jedným z faktorov, ktoré mu môžu pomôcť pri rozhodovaní, je to, že bude poznať aspoň orientačne sumu, v akej mu bude starobný dôchodok vyplácaný.

Suma starobného dôchodku sa určuje na podľa vzorca:

obdobie dôchodkového poistenia x priemerný osobný mzdový bod x aktuálna dôchodková hodnota.

Môže sa zdať, že určenie sumy starobného dôchodku podľa tohto vzorca je veľmi jednoduché, ale správne posúdenie jeho hodnôt je oveľa zložitejšie, ako sa na prvý pohľad zdá.

Preto v záujme vyjsť v ústrety poistencom, ktorí žiadajú o informácie o budúcej sume dôchodku, Sociálna poisťovňa **zverejnila na svojej internetovej stránke www.socpoist.sk** v časti **Dôchodca „Kalkulačku na informatívny výpočet dôchodku“**. Je však potrebné zdôrazniť, že suma dôchodku, ktorú si môžu poistenci vypočítať prostredníctvom kalkulačky **na informatívny výpočet dôchodku**, má výlučne orientačný charakter, a preto sa nemusí zhodovať so sumou dôchodku určenou v dávkovom konaní Sociálnou poisťovňou. Na tejto stránke poistenci nájdu podrobné informácie o spôsobe určenia sumy dôchodku z I. piliera vrátane postupu pri zadávaní údajov do kalkulačky.

Na presné a spoľahlivé určenie sumy starobného dôchodku podľa zákona o sociálnom poistení je potrebné poznať viaceré skutočnosti, a to najmä presný počet dní získaného **obdobia dôchodkového poistenia**, t. j. činností, ktoré poistenec vykonával v období po skončení povinnej školskej dochádzky. Tento údaj poistenec môže získať **z Informácie o stave individuálneho účtu poistenca k 31. decembru 2003**, ktorá bola každému poistencovi evidovanému v evidencii Sociálnej poisťovne v uplynulých rokoch vyhotovená a zaslaná. Táto informácia obsahuje údaje o všetkých obdobiach dôchodkového poistenia, ktoré sa nachádzali k 31. decembru 2003 v evidencii Sociálnej poisťovne. Poistenec môže tiež Sociálnu poisťovňu raz ročne (najskôr od 1. apríla kalendárneho roka) požiadať písomne alebo elektronicky o zaslanie **Informácie o zmenách stavu individuálneho účtu poistenca**, ktorá obsahuje údaje o období poistenia v jednotlivých kalendárnych rokoch po 31. decembri 2003. Z uvedených informácií môže poistenec taktiež zistiť, že mu v evidencii Sociálnej poisťovne chýba obdobie dôchodkového poistenia (doba zamestnania). V takom prípade je potrebné, aby poistenec vykonal potrebné úkony na zadováženie chýbajúcich listinných dôkazov.

Ak poistenec v určitom období nevykonával žiadnu zárobkovú činnosť, je potrebné zisťovať, čo bolo príčinou tejto skutočnosti. Niektoré obdobia sú totiž hodnotiteľné na účely nároku na starobný dôchodok a určenie jeho sumy aj vtedy, keď počas nich nebola vykonávaná žiadna zárobková činnosť (náhradné doby). Sumu dôchodku v niektorých situáciách ovplyvní nielen obdobie nezamestnanosti alebo starostlivosti o dieťa alebo o inú blízku osobu, ale aj pobyt, či zárobková činnosť v zahraničí. To, či sa tieto špecifické obdobia hodnotia na určenie sumy starobného dôchodku, v zásade závisí od toho, či to umožňovali právne predpisy sociálneho zabezpečenia účinné v čase ich trvania.

Príklad: **Obdobie starostlivosti o dieťa** v období pred 1. januárom 2001 sa hodnotí do troch rokov veku dieťaťa a v období po 31. decembri 2000 sa hodnotí až do šiestich rokov veku dieťaťa. V období po 31. decembri 2003 sa ako obdobie dôchodkového poistenia započíta obdobie poberania materského a aj následná starostlivosť o dieťa do šiestich rokov jeho veku. Za fyzickú osobu, ktorá sa po 31. decembri 2003 stará o dieťa do šiestich rokov jeho veku a spĺňa zákonom stanovené podmienky, platí poistné na dôchodkové poistenie štát.

Obdobie, počas ktorého bol poistenec **zaradený do evidencie nezamestnaných občanov**, sa na účely dôchodkového poistenia tiež započítava rôzne, podľa toho, kedy toto obdobie trvalo. Na obdobie nezamestnanosti, počas ktorého bol nezamestnaný príslušným úradom vedený v evidencii uchádzačov o zamestnanie, právne predpisy umožňujú prihliadať ako na obdobie dôchodkového poistenia len do 31. decembra 2000. Obdobie evidencie v nezamestnanosti od 1. januára 2001 do 31. decembra 2003 je obdobím dôchodkového poistenia len v prípade, že bola evidovanému nezamestnanému vyplácaná podpora v nezamestnanosti.

Obdobie nezamestnanosti po 31. decembri 2003 nie je obdobím dôchodkového poistenia ani vtedy, keby nezamestnaný poberal podporu v nezamestnanosti. Na toto obdobie sa účely vzniku nároku na starobný dôchodok a určenia jeho sumy neprihliada, ibaže by za toto obdobie bolo dodatočne zaplatené poistné na dôchodkové poistenie. Poistné na dôchodkové poistenie môže fyzická osoba zaplatiť dobrovoľne, a to kedykoľvek po vyradení z evidencie nezamestnaných. Po zaplatení poistného na dôchodkové poistenie bude možné toto obdobie hodnotiť tak na nárok na starobný dôchodok, ako aj na určenie sumy dôchodku.

Do kalkulačky na informatívny výpočet dôchodku sa do kolónky „**Rok, v ktorom poistenec splnil podmienky nároku na dôchodok**“ doplní rok, v ktorom poistenec dosiahol dôchodkový vek a súčasne získal aspoň 15 rokov dôchodkového poistenia, resp. 10 rokov dôchodkového poistenia, ak poistenec dosiahol dôchodkový vek v období od 1. januára 2004 do 31. decembra 2007.

Dôchodkový vek sa určuje odlišne, najmä pokiaľ ide o ženy. Pomôcť určiť dátum dosiahnutia dôchodkového veku môže aj **kalkulačka na výpočet dôchodkového veku**, ktorá je umiestnená tiež na internetovej stránke Sociálnej poisťovne www.socpoist.sk v časti Dôchodca. Doplnením roku narodenia, výberom pohlavia a ak ide o ženu, aj doplnením počtu vychovaných detí, sa automaticky vypočíta dôchodkový vek.

Príklad: Poistenka, ktorá sa narodila 25. januára 1955 a vychovala 3 deti, dôchodkový vek dosiahne vo veku 58 rokov a 6 mesiacov, a to je 25. júla 2013.

Úvod > Dôchodca > Dôchodca a žiadateľ o dôchodok > Výpočet dôchodkového veku

Výpočet dôchodkového veku	
Rok narodenia:	1955
pohlavie	☐ muž ☒ žena
Počet detí	3 alebo 4 ▼
Počítaj	
Dôchodkový vek:	58 rokov a 6 mesiacov
Uvedené určenie dôchodkového veku neplatí, ak poistenec/poistenka pracovali potrebný počet rokov v zamestnaní zaradenom do I. pracovnej kategórie (bližšie pozri dôchodkový vek).	

Ku dňu 25. júla 2013 poistenka získala 35 rokov a 250 dní obdobia dôchodkového poistenia, to znamená, že k tomu dňu splnila podmienky nároku na starobný dôchodok. Preto v kolónke „**Rok, v ktorom poistenec splnil podmienky nároku na dôchodok**“ bude uvedený rok 2013.

Podrobnejšie informácie o dôchodkovom veku sa nachádzajú na internetovej stránke Sociálnej poisťovne www.socpoist.sk v časti Dôchodkové poistenie → Starobný dôchodok → Dôchodkový vek.

Celkový počet rokov obdobia dôchodkového poistenia, ktorý poistenec dosiahne ku dňu splnenia podmienok nároku na dôchodok, sa v kalkulačke na informatívny výpočet dôchodku doplní do kolónky „**Počet rokov poistenia**“.

Na určenie sumy starobného dôchodku sa okrem období dôchodkového poistenia musia presne zistiť aj **vymeriavacie základy**, počnúc rokom 1984. Úhrn vymeriavacích základov (ktorými do 31. decembra 2003 boli hrubé zárobky) za kalendárny rok je **osobný vymeriavací základ**. Údaje o osobných vymeriavacích základoch poistenca, ktoré poistenec získal od roku 1984 a ktoré sa nachádzajú v evidencii Sociálnej poisťovne, si poistenec môže nájsť v *Informácii o stave individuálneho účtu poistenca* a v *Informácii o zmenách stavu individuálneho účtu poistenca*. Tieto údaje je potrebné v kalkulačke na informatívny výpočet dôchodku doplniť **do stĺpca označeného „OVZ“** za každý kalendárny rok od roku 1984 do roku, ktorý predchádza roku v ktorom boli splnené podmienky nároku na starobný dôchodok.

Príklad: Ak poistenec splní podmienky nároku na starobný dôchodok v roku 2012, posledným vymeriavacím základom, ktorý uvedie do kalkulačky, bude vymeriavací základ za rok 2011.

Osobné vymeriavacie základy pred 1. januárom 2009 sa doplnia v Sk a po 31. decembri 2008 už v eurách.

Z osobných vymeriavacích základov za každý kalendárny rok kalkulačka vypočíta osobný mzdový bod, a to ako podiel vymeriavacieho základu a všeobecného vymeriavacieho základu, ktorý je

už v kalkulačke na informatívny výpočet dôchodku predvolený v stĺpci označenom „VVZ“. Z takto vypočítaných osobných mzdových bodov sa potom vypočíta **priemerný osobný mzdový bod**, ktorý sa už priamo použije na výpočet sumy dôchodku.

Zákon o sociálnom poistení však stanovuje za niektoré obdobia dôchodkového poistenia pevný osobný mzdový bod v hodnote 0,3. Ak obdobie, za ktoré patrí tento osobný mzdový bod, netrvalo počas celého kalendárneho roku, hodnota osobného mzdového bodu 0,3 sa pomerne zníži. Preto sa za roky od 1984 do 2003 sa **do stĺpca „ND“** doplní aj počet dní náhradných dôb, teda doby, ktoré v *Informácii o stave individuálneho účtu* sú označené znakmi N, F, H, M, O alebo T.

Od 1. januára 2008 patrí **poberateľovi invalidného dôchodku** osobný mzdový bod tiež v hodnote 0,3, preto je potrebné do stĺpca „ND“ v príslušnom roku uviesť počet dní poberania invalidného dôchodku.

Príklad: Poistenec, ktorý v roku 2013 splní podmienky nároku na starobný dôchodok, poberá od 1. augusta 2010 invalidný dôchodok.

Rok	VVZ	Max. VZ	OVZ	ND	OMB
2010	9228	35220.72	6825,40	153	0.8773
2011	9432	35736		365	0.3000
2012	9432	36912		366	0.3000

Vymeriavacie základy (hrubé zárobky) za skoršie obdobie sa zisťujú vtedy, ak v niektorom z kalendárnych rokov poistenec

- nezískal žiaden vymeriavací základ (hrubý zárobok) ani zákonom určený osobný mzdový bod v hodnote nižšej ako 0,3 alebo
- získal počas celého kalendárneho roku obdobie, za ktoré patrí pevný osobný mzdový bod v hodnote 0,3.

Na tieto kalendárne roky sa neprihliada na určenie sumy dôchodku a ak v dôsledku tohto bude mať poistenec menej ako 22 rokov, za ktoré možno určiť osobné mzdové body, zohľadnia sa aj osobné mzdové body získané pred rokom 1984.

Po vyplnení týchto údajov už stačí kliknúť na položku „**Výpočet dôchodku**“, a tým sa vypočíta neupravený aj upravený priemerný osobný mzdový bod, ako aj predbežná mesačná suma dôchodku, ktorá sa zobrazí v kolónke „**Výška mesačného dôchodku**“.

Niektoré z hodnôt, ktoré sa použijú na výpočet sumy starobného dôchodku, stanovuje právny predpis osobitne na každý rok. Napríklad **výšku dôchodkovej hodnoty** na každý kalendárny rok osobitne ustanovuje opatrenie, ktoré vydáva Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky a vyhlási jeho úplné znenie uverejnením v Zbierke zákonov najneskôr do 31. decembra každého kalendárneho roka. **Suma aktuálnej dôchodkovej hodnoty na rok 2013 je 10,0098 eura.**

Príklad: Ak poistencovi vznikne nárok na starobný dôchodok v roku 2014, suma starobného dôchodku sa v napr. v júli 2013 predbežne určí s aktuálnou dôchodkovou hodnotou za rok 2013, keďže dôchodková hodnota platná v roku 2014 bude známa až k 31. decembru 2013.

Avšak poistenec má možnosť tento údaj ovplyvniť a to tak, že doplní hodnotu rozsahu 0,1 % až 8 % v kolónke „**Odhad priemerného ročného rastu reálnej mzdy v SR (%)**“.

Poznať sumu budúceho dôchodku môže pomôcť aj pri rozhodovaní poistencom, ktorí uvažujú nad možnosťou požiadať o priznanie **predčasného starobného dôchodku**, ale váhajú, keďže nevedia, či splnia všetky zákonné podmienky. Jednou z podmienok nároku na predčasný starobný dôchodok je, že suma tohto dôchodku musí byť vyššia ako 1,2 násobok životného minima pre jednu plnoletú osobu (0,6 násobok životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu, ak je poistenec sporiteľom podľa osobitného predpisu). Ak by sa predčasný starobný dôchodok vypočítal v nižšej sume, nárok naň by nevznikol.

Pri predčasnom starobnom dôchodku sa vypočítaná suma dôchodku zníži **o 0,5 % za každých začatých 30 dní od priznania predčasného starobného dôchodku do dovŕšenia dôchodkového veku**. Čím neskôr teda poistenec požiada o predčasný starobný dôchodok, o to menej sa mu zníži jeho suma.

Kalkulačka na výpočet dôchodku, ktorá sa nachádza na internetovej stránke Sociálnej poisťovne, umožňuje orientačný výpočet sumy starobného dôchodku. Preto je potrebné takto vypočítanú sumu ešte znížiť spôsobom uvedeným v predchádzajúcom odseku. To znamená, že pri predbežnom výpočte sumy predčasného starobného dôchodku v hodnote „výška mesačného dôchodku“ nebude zohľadnené zníženie jeho sumy o 0,5 % za každých začatých 30 dní od vzniku nároku na výplatu predčasného starobného dôchodku do dovŕšenia dôchodkového veku.

Príklad: Ak poistenec dosiahne dôchodkový vek až 15. októbra 2014, ale uvažuje, že by požiadal o priznanie predčasného dôchodku od 1. júla 2013, do kolónky „**Rok splnenia podmienok nároku na dôchodok**“ uvedie rok 2014 a vypočítanú sumu dôchodku musí ešte znížiť o 0,5 % za každých začatých 30 dní od vzniku nároku na výplatu predčasného starobného dôchodku do dovŕšenia dôchodkového veku a to je za 472 dní o 8 %.

Na záver je nevyhnutné opäť zdôrazniť, že touto kalkulačkou vypočítaná suma dôchodku je len orientačná, pretože sumu starobného dôchodku ovplyvňuje každý jeden deň dôchodkového poistenia a každé euro vymeriavacieho základu. Možno skonštatovať, že čím väčší časový odstup je medzi dátumom informatívneho výpočtu a dátumom dosiahnutia dôchodkového veku, tým je vypočítaná suma nepresnejšia. Bez dôkladného, presného a spoľahlivého zistenia niektorých skutočností, ktoré sú na stanovenie sumy starobného dôchodku nevyhnutné a ktoré sa zisťujú až v rámci konania o dôchodok, je možné stanoviť sumu dôchodku naozaj len orientačne na informačné účely.

Mgr. Monika Celderová,
sekcia dôchodkového poistenia,
Sociálna poisťovňa, ústredie

[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Povinné dôchodkové poistenie fyzických osôb, za ktoré poistné platí štát – poistenci štátu

Zákon o sociálnom poistení umožňuje vybraným skupinám fyzických osôb byť povinne dôchodkovo poistenými za predpokladu, že spĺňajú súčasne všetky podmienky upravené týmto zákonom. Za tieto fyzické osoby platí poistné na dôchodkové poistenie štát, preto sa im často hovorí aj „poistenci štátu“.

Prvou skupinou fyzických osôb, za ktoré štát platí poistné, sú povinne dôchodkovo poistený zamestnanec a povinne dôchodkovo poistená samostatne zárobkovo činná osoba v období, v ktorom sa im poskytuje materské. Podmienkou teda je mať právne postavenie povinne dôchodkovo poisteného zamestnanca alebo samostatne zárobkovo činnnej osoby a poskytovanie nemocenskej dávky **materské**. Tieto fyzické osoby nepodávajú prihlášku do Sociálnej poisťovne. Miestne príslušná pobočka Sociálnej poisťovne podľa miesta ich trvalého pobytu (ďalej len „pobočka“) ich automaticky zaeviduje v registri poistencov ako poistencov štátu na základe údajov o poskytovaní materského, prevzatých vo svojom informačnom systéme. Ak chce takáto fyzická osoba po skončení poskytovania materského byť naďalej poistená ako poistenec štátu, podá v pobočke prihlášku na dôchodkové poistenie z dôvodu starostlivosti o dieťa do šiestich rokov jeho veku. Do uvedenej skupiny nepatrí napríklad fyzická osoba, ktorá je dobrovoľne poistená a poskytuje sa jej materské, pretože nemá právne postavenie povinne dôchodkovo poisteného zamestnanca alebo samostatne zárobkovo činnnej osoby. Táto osoba sa stane poistencom štátu v prípade, ak sa prihlási do 45 dní od narodenia dieťaťa v pobočke. Vtedy jej dôchodkové poistenie vznikne od narodenia dieťaťa. Ak túto lehotu nestihne, poistenie jej vznikne najskôr odo dňa podania prihlášky.

Ďalšiu skupinu poistencov štátu tvorí fyzická osoba s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky, ktorá sa **riadne stará o dieťa do šiestich rokov** jeho veku s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky za predpokladu, že nie je dôchodkovo poistená ako zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činná osoba, nebol jej priznaný predčasný starobný dôchodok alebo invalidný dôchodok, nedovršila dôchodkový vek **a podala prihlášku** na dôchodkové poistenie z dôvodu tejto starostlivosti. Touto fyzickou osobou je rodič alebo osvojiteľ dieťaťa, jeho manžel, manželka a fyzická osoba, ktorej bolo toto dieťa zverené do starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov na základe rozhodnutia orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately alebo súdu. Povinné dôchodkové poistenie tejto osobe vznikne odo dňa prihlásenia sa, najskôr odo dňa podania prihlášky. Ak táto osoba podá prihlášku do 45 dní od narodenia dieťaťa, vznikne jej povinné dôchodkové poistenie odo dňa narodenia dieťaťa. Povinné dôchodkové poistenie jej zanikne dňom skončenia riadnej starostlivosti o dieťa, najneskôr dňom dovŕšenia šiestich rokov jeho veku. Povinné dôchodkové poistenie zanikne aj vtedy, ak prestane fyzická osoba spĺňať uvedené podmienky právneho postavenia poistenca štátu. Táto osoba je po zániku povinného dôchodkového poistenia povinná sa odhlásiť z tohto poistenia do ôsmich dní v pobočke podľa miesta svojho trvalého pobytu.

Povinne dôchodkovo poistená ďalej môže byť fyzická osoba s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky, ktorá sa **riadne stará o dieťa s dlhodobým nepriaznivým zdravotným stavom po**

dovršení šiestich rokov jeho veku s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky **najdlhšie do 18 rokov jeho veku** za predpokladu, ak fyzická osoba nie je dôchodkovo poistená ako zamestnanec, samostatne zárobkovo činná osoba alebo ako fyzická osoba starajúca sa o dieťa do šiestich rokov veku, nebol jej priznaný predčasný starobný dôchodok alebo invalidný dôchodok, nedovršila dôchodkový vek **a podala prihlášku** na dôchodkové poistenie z dôvodu tejto starostlivosti. Touto fyzickou osobou je rodič alebo osvojiteľ dieťaťa, jeho manžel, manželka a fyzická osoba, ktorej bolo toto dieťa zverené do starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov na základe rozhodnutia orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately alebo súdu. Povinné dôchodkové poistenie tejto osobe vznikne odo dňa prihlásenia sa, najskôr odo dňa podania prihlášky. Povinné dôchodkové poistenie jej zanikne dňom skončenia riadnej starostlivosti o dieťa, najneskôr dňom dovŕšenia 18 rokov jeho veku. Povinné dôchodkové poistenie zanikne aj vtedy, ak prestane fyzická osoba spĺňať podmienky právneho postavenia poistenca štátu. Táto osoba je tiež po zániku povinného dôchodkového poistenia povinná sa odhlásiť z tohto poistenia do ôsmich dní v pobočke podľa miesta svojho trvalého pobytu.

Riadna starostlivosť o dieťa na účely dôchodkového poistenia je starostlivosť poskytovaná dieťaťu v záujme všestranného fyzického vývinu a psychického vývinu dieťaťa, najmä primeraná výživa dieťaťa, hygiena dieťaťa, výchova dieťaťa a dodržiavanie preventívnych prehliadok dieťaťa. Podmienka riadnej starostlivosti na účely dôchodkového poistenia sa považuje za splnenú aj vtedy, ak táto osoba zabezpečuje riadnu starostlivosť o dieťa osobne alebo inou plnoletou fyzickou osobou alebo právnickou osobou. Ak sa o dieťa v tom istom období riadne stará viac fyzických osôb, povinné dôchodkové poistenie z dôvodu tejto starostlivosti vznikne fyzickej osobe, ktorá podá prihlášku na dôchodkové poistenie ako prvá.

Povinne dôchodkovo poistená môže byť fyzická osoba s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky, ktorej sa **poskytuje peňažný príspevok na opatrovanie** a fyzická osoba, ktorá má podľa zmluvy o výkone osobnej asistencie **vykonávať osobnú asistenciu** fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím **najmenej 140 hodín mesačne** v rozsahu najviac 12 rokov, ak nie je dôchodkovo poistená ako zamestnanec, samostatne zárobkovo činná osoba, ako fyzická osoba starajúca sa o dieťa do šiestich rokov veku alebo ako fyzická osoba starajúca sa o dieťa s dlhodobým nepriaznivým zdravotným stavom, nebol jej priznaný predčasný starobný dôchodok alebo invalidný dôchodok, nedovršila dôchodkový vek **a podala prihlášku** na dôchodkové poistenie z dôvodu opatrovania alebo výkonu osobnej asistencie. Do obdobia 12 rokov dôchodkového poistenia sa započítava aj obdobie dôchodkového poistenia získané z dôvodu starostlivosti o dieťa s dlhodobým nepriaznivým zdravotným stavom. Povinné dôchodkové poistenie zaniká dňom skončenia poskytovania peňažného príspevku na opatrovanie alebo dňom, od ktorého podľa zmluvy o výkone osobnej asistencie sa osobná asistencia má vykonávať v rozsahu menej ako 140 hodín mesačne alebo dňom zániku zmluvy o výkone osobnej asistencie, najneskôr dňom získania 12 rokov povinného dôchodkového poistenia z tohto dôvodu. Povinné dôchodkové poistenie zanikne aj vtedy, ak prestane fyzická osoba spĺňať podmienky právneho postavenia poistenca štátu. Po zániku povinného dôchodkového poistenia je povinná sa odhlásiť z tohto poistenia do ôsmich dní v pobočke podľa miesta svojho trvalého pobytu.

Dohoda uzatvorená medzi osobným asistentom a užívateľom osobnej asistencie nie je dohodou o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru, a preto uvedená dohoda nezakladá status zamestnanca.

Z toho vyplýva, že **podmienky povinného dôchodkového poistenia na to, aby fyzická osoba patrila do okruhu povinne dôchodkovo poistených osôb a aby za ňu štát platil poistné na dôchodkové poistenie, musia byť splnené naraz**. Ak jednu z uvedených skutočností v určitom čase fyzická osoba nespĺňa, nepatrí do okruhu osôb, ktoré sú povinne dôchodkovo poistené a povinné dôchodkové poistenie jej nevzniká, a ak už vzniklo, zaniká zo zákona. Rovnaké právne následky na povinné dôchodkové poistenie majú všetky skutočnosti, ktorými zákon podmieňuje povinné dôchodkové poistenie takejto fyzickej osoby, a to najmä nepodanie prihlášky na dôchodkové poistenie, priznanie niektorej dôchodkovej dávky, ako aj vznik alebo trvanie povinného dôchodkového poistenia zamestnanca alebo samostatne zárobkovo činnnej osoby.

Platenie poistného

Štát platí za poistenca štátu poistné:

- na starobné poistenie 18 % z vymeriavacieho základu,
- na invalidné poistenie 6 % z vymeriavacieho základu,
- do rezervného fondu solidarity 2 % z vymeriavacieho základu.

Vymeriavací základ, z ktorého štát platí poistné na dôchodkové poistenie, je:

- pre fyzickú osobu v období, v ktorom sa jej poskytuje materské a pre fyzickú osobu starajúcu sa o dieťa do 6 rokov alebo o dieťa s dlhodobou nepriaznivým zdravotným stavom po dovŕšení 6 rokov veku do 18 rokov jeho veku, mesačne 60 % jednej dvanástiny všeobecného vymeriavacieho základu, ktorý platil v kalendárnom roku, ktorý dva roky predchádza kalendárnemu roku, za ktorý platí poistné (pre rok 2013 je vymeriavací základ v sume 471,60 eur),
- pre fyzickú osobu, ktorej sa poskytuje príspevok na opatrovanie a pre fyzickú osobu vykonávajúcu osobnú asistenciu, mesačne vo výške 50 % jednej dvanástiny všeobecného vymeriavacieho základu za kalendárny rok, ktorý dva roky predchádza kalendárnemu roku, za ktorý sa platí poistné (pre rok 2013 je vymeriavací základ v sume 393 eur).

Príklad 1

Pani Jana je zamestnaná v pracovnom pomere, t. j. má právne postavenie povinne dôchodkovo poistenej zamestnankyne. Od 15. mája 2013 sa jej poskytuje materské, ktoré sa jej bude poskytovať napríklad do 30. novembra 2013. Od 15. mája 2013 ju Sociálna poisťovňa zaeviduje v registri poistencov ako poistenca štátu z dôvodu poskytovania materského a túto registráciu jej ukončí dňom 30. novembra 2013. Od 1. decembra 2013 bude čerpať u zamestnávateľa rodičovskú dovolenku a z tohto dôvodu bude mať prerušené povinné dôchodkové poistenie ako zamestnankyňa. Ak pani Jana podá prihlášku na dôchodkové poistenie z dôvodu starostlivosti o dieťa najneskôr 1. decembra 2013, vznikne jej od 1. decembra 2013 povinné dôchodkové poistenie poistenca štátu a od uvedeného dňa bude registrovaná v registri poistencov z dôvodu starostlivosti o dieťa do šiestich rokov veku.

Príklad 2

Pani Milada je ekonomicky neaktívna, zároveň je dobrovoľne poistená osoba a tiež sa jej v období od 15. mája 2013 poskytuje materské. Za pani Miladu štát z dôvodu poskytovania materského neplatí poistné na dôchodkové poistenie, pretože nemá postavenie povinne dôchodkovo poistenej zamestnankyne alebo povinne dôchodkovo poistenej samostatne zárobkovo činnnej osoby. Dňa 30.

júna 2013 sa jej narodí dieťa. Ak najneskôr do 14. augusta 2013 (do 45 dní od narodenia dieťaťa) podá prihlášku, vznikne jej povinné dôchodkové poistenie z dôvodu starostlivosti o dieťa odo dňa narodenia dieťaťa, t. j. od 30. júna 2013. Ak však podá prihlášku napríklad až dňa 26. augusta 2013, vznikne jej poistenie najskôr odo dňa podania prihlášky, t. j. od 26. augusta 2013, pretože ju podala po uplynutí 45 dní od narodenia dieťaťa.

Príklad 3

Pani Zuzana je poistencom štátu a je evidovaná v registri poistencov z dôvodu starostlivosti o dieťa do šiestich rokov jeho veku od 1. mája 2012. Od 17. júna 2013 má Sociálnou poisťovňou priznaný invalidný dôchodok s poklesom schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o 50 %. Keďže fyzická osoba môže mať právne postavenie poistenca štátu vtedy, ak nemá priznaný invalidný dôchodok, pani Zuzane zanikne povinné dôchodkové poistenie poistenca štátu dňom predchádzajúcim dňu priznania invalidného dôchodku, t. j. dňa 16. júna 2013. Najneskôr do 24. júna 2013 je povinná podať odhlášku z tohto poistenia.

Príklad 4

Pani Eva je poistencom štátu a je evidovaná v registri poistencov z dôvodu starostlivosti o dieťa do šiestich rokov jeho veku od 1. mája 2012. Od 1. júna 2013 uzatvorila dohodu o pracovnej činnosti. Keďže na základe dohody o pracovnej činnosti nadobudla právne postavenie zamestnanca, ktorý je dôchodkovo poistený, nemôže byť dôchodkovo poistená ako poistenec štátu, pretože nespĺňa jednu z podmienok ustanovenú zákonom. Dňa 31. mája 2013 jej dôchodkové poistenie poistenca štátu zaniká a je povinná sa z tohto poistenia odhlásiť najneskôr do 8. júna 2013.

Príklad 5

Fyzická osoba bola dôchodkovo poistená z dôvodu starostlivosti o dieťa s dlhodobou nepriaznivým zdravotným stavom od 1. augusta 2006 do 31. júla 2012, kedy dieťa dovŕšilo 18 rokov veku. Keďže na dieťa poberá opatrovateľský príspevok, podala dňa 1. augusta 2012 prihlášku na dôchodkové poistenie z tohto dôvodu, t. j. ako fyzická osoba, ktorej sa poskytuje peňažný príspevok na opatrovanie. Do obdobia 12 rokov dôchodkového poistenia z dôvodu poskytovania príspevku na opatrovanie sa jej započíta aj obdobie dôchodkového poistenia z dôvodu starostlivosti o dieťa s dlhodobou nepriaznivým zdravotným stavom (od 1. augusta 2006 do 31. júla 2012, t. j. 6 rokov). Povinné dôchodkové poistenie jej zanikne dňom skončenia poskytovania peňažného príspevku na opatrovanie alebo dňom 31. júla 2018, teda dňom získania 12 rokov dôchodkového poistenia.

JUDr. Oľga Doháňošová,
odbor výberu poistného,
Sociálna poisťovňa, ústredie

[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Materské – matka dieťaťa

Ďalšou nemocenskou dávkou, ktorej sa budeme v našom seriáli venovať, je dávka materské. Vychádzajúc zo štatistických údajov za roky 2009 až 2012, materské je druhou najvyužívanejšou dávkou poskytovanou z nemocenského poistenia tak čo sa týka počtu jej poberateľov a ako aj výšky vyplatených dávok.

	2009	2010	2011	2012
Suma vyplateného materského (€)	67 933 017	76 649 938	107 132 716	128 873 311
Počet poberateľov	19 774	20 093	23 213	24 221
Priemerná mesačná výška materského (€)	286	318	385	443

V predchádzajúcich častiach seriálu sme sa venovali aj všeobecným podmienkam nároku na nemocenské dávky, teda aj nároku na materské. Aj pri materskom sa najskôr sleduje, či poistenec splnil všeobecné podmienky nároku na nemocenské dávky, a až následne sa pristupuje k posúdeniu nároku na osobitné podmienky nároku na materské.

Osobný rozsah dávky materské tvoria dve základné skupiny. Jednak ide o ženy, matky, t. j. osoby, ktoré dieťa porodili a jednak ide o iných poistencov, ktorých okruh je presne vymedzený zákonom č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov.

V tomto článku sa zameriame na osobitné podmienky nároku na materské, ktoré musí spĺňať matka dieťaťa. Osobitné podmienky nároku na materské, ktoré musí splniť iný poistenec, spolu so zadaním okruhu iných poistencov budú rozpracované v ďalšom článku.

Podmienky nároku na materské

Všeobecné podmienky nároku na materské sa sledujú ku dňu vzniku dôvodu na poskytnutie materského. Deň vzniku dôvodu na poskytnutie materského sa odvíja spravidla odo dňa lekárom (gynekológom) určeným očakávaným dňom pôrodu. Pokiaľ žena nepožiadala o výplatu materského skôr, deň vzniku dôvodu na poskytnutie materského je začiatok šiesteho týždňa pred očakávaným

dňom pôrodu. Ak žena, ktorá je aktuálne nemocensky poistená, požiada o výplatu materského skôr, môže tak urobiť najskôr od začiatku ôsmeho týždňa pred očakávaným dňom pôrodu. V takomto prípade sa za deň vzniku dôvodu na poskytnutie materského považuje deň, od ktorého požiadala o výplatu materského. V prípade, ak pôrod nastane skôr (t. j. skôr ako 6 týždňov pred očakávaným dňom pôrodu), podmienky nároku na materské sa sledujú ku dňu pôrodu.

Osobitnou podmienkou nároku na materské je existencia 270 dní nemocenského poistenia v posledných dvoch rokoch pred pôrodom. Z uvedeného vyplýva, že táto osobitná podmienka nároku na materské sa nesleduje ku dňu vzniku dôvodu na poskytnutie materského, ale ku dňu pôrodu.

Pri posudzovaní tejto podmienky nároku na materské existujú nasledujúce **pravidlá**:

- 270 dní nemocenského poistenia nemusí nasledovať po sebe, ale v období 2 rokov pred pôrodom sa spočítavajú jednotlivé nemocenské poistenia
- do tohto obdobia sa okrem obdobia nemocenského poistenia, z ktorého sa uplatňuje nárok na materské započítajú:
 - všetky ukončené nemocenské poistenia spadajúce do obdobia 2 rokov bez ohľadu na skutočnosť, z akého druhu nemocenského poistenia si žena uplatňuje nárok na materské,
 - obdobia prerušenia povinného nemocenského poistenia zamestnankyne z dôvodu čerpania rodičovskej dovolenky alebo obdobia prerušenia povinného nemocenského poistenia samostatne zárobkovo činnnej osoby z dôvodu nároku na rodičovský príspevok,
 - obdobia preukázaného nemocenského poistenia dosiahnuté v členských štátoch EÚ, EHS a Švajčiarskej konfederácie a v zmluvných štátoch.

Príklad:

Nemocenské poistenie vzniklo zamestnankyni 1.1.2013. V období od 1.7.2011 do 30.6.2012 bola nemocensky poistená ako samostatne zárobkovo činná osoba. Pôrod nastal dňa 5.6.2013. Do obdobia 270 dní nemocenského poistenia sa započíta nemocenské poistenie zamestnanca od 1.12.2013 do 4.6.2013 (155 dní) a ukončené nemocenské poistenie samostatne zárobkovo činnnej osoby od 1.7.2011 do 30.6.2012 (366 dní), čím je podmienka 270 dní nemocenského poistenia v posledných dvoch rokoch pred pôrodom splnená.

Vznik a zánik nároku na materské a na jeho výplatu

Nárok na materské a jeho výplatu vzniká poistenkyni, ktorá **je nemocensky poistená**:

- spravidla od začiatku šiesteho týždňa pred očakávaným dňom pôrodu určeným lekárom,
- ak poistienkyňa požiada o výplatu materského skôr, nárok na materské vzniká najskôr od začiatku ôsmeho týždňa pred očakávaným dňom pôrodu určeným lekárom,

- ak žena porodí skôr, ako by jej spravidla vznikol nárok na materské a jeho výplatu, nárok na materské vzniká odo dňa pôrodu.

Nárok na materské a jeho výplatu vzniká poistenkyni, ktorá už nie je nemocensky poistená, ale ku dňu začiatku šiesteho týždňa pred očakávaným dňom pôrodu určeným lekárom alebo skutočným dňom pôrodu jej **plynie 8-mesačná ochranná lehota** iba od začiatku šiesteho týždňa pred očakávaným dňom pôrodu a ak žena porodí pred začiatkom šiesteho týždňa pred očakávaným dňom pôrodu, nárok na materské jej vzniká odo dňa pôrodu. V tomto prípade si žena nemôže zvoliť skorší dátum, od ktorého požiada o výplatu materského.

V oboch prípadoch môže žena požiadať o výplatu materského neskôr, čo však ovplyvní dobu poskytovania materského.

Pred uplynutím nároku na materské môže žene zaniknúť nárok na materské z viacerých dôvodov:

- zamestnankyňa začne z poistenia, z ktorého sa jej poskytuje materské, vykonávať zárobkovú činnosť,
- poistenyňa sa prestane zo zdravotných dôvodov starať o dieťa a dieťa z uvedeného dôvodu prevezme do starostlivosti iná fyzická alebo právnická osoba:
 - nárok na materské v tomto prípade zaniká na základe predloženého lekárskeho posudku, z ktorého musí byť zrejmé, že žena sa nemôže alebo nesmie o dieťa starať zo zdravotných dôvodov,
 - obdobie, počas ktorého sa žena o dieťa zo zdravotných dôvodov nestará, sa nezapočítava do celkovej doby trvania nároku na materské a žena môže nevyčerpaný nárok na materské dočerpať po ustúpení zdravotných dôvodov až do troch rokov veku dieťaťa,
- poistenyňa sa prestane starať o dieťa z iných ako zdravotných dôvodov:
 - doba, počas ktorej sa žena o dieťa nestará o dieťa sa započítava do celkovej doby trvania nároku na materské,
- poistenyňa umrie.

Príklad:

Žene sa poskytuje materské od 1.12.2012. Nárok na materské by jej uplynul 26.7.2013 (34 týždňov od vzniku nároku na materské). Sociálnej poisťovni predložila posudok ošetrojúceho lekára, podľa ktorého sa v období od 1.2.2013 nesmie pre nepriaznivý zdravotný stav starať o dieťa. Nepriaznivý zdravotný stav pretrvával do 31.5.2013. Z uvedeného vyplýva, že žene sa bude poskytovať materské od 1.12.2012 do 31.1.2013 a od 1.6.2013 do 23.11.2013.

Inej žene sa poskytuje materské taktiež od 1.12.2012. Nárok na materské by jej uplynul 26.7.2013 (34 týždňov od vzniku nároku na materské). Sociálnej poisťovni oznámila, že v období od 1.2.2013 do 31.5.2013 bude odcestovaná a o dieťa sa nebude starať. Tejto žene sa bude poskytovať materské od 1.12.2012 do 31.1.2013 a od 1.6.2013 do 26.7.2013.

Doba poskytovania materského

Doba poskytovania materského sa líši s prihliadnutím na sociálnu situáciu matky dieťaťa. Žena, ktorá žije v **partnerskom vzťahu** má nárok na materské po dobu **34 týždňov** od vzniku nároku na materské. Žena, ktorá porodila súčasne dve a viac detí (ďalej len „**viacrodička**“) a aspoň o dve z týchto detí sa stará, má nárok na materské po dobu **43 týždňov** od vzniku nároku na materské. Žena, ktorá nežije v partnerskom vzťahu a teda je **osamelá**, má nárok na materské po dobu **37 týždňov** od vzniku nároku na materské. Za osamelú sa považuje žena, ktorá je slobodná, rozvedená, ovdovená a z iných vážnych dôvodov osamelá, pričom nežije v domácnosti s inou fyzickou osobou. Domácnosť tvoria fyzické osoby, ktoré spolu trvale žijú a spoločne uhrádzajú náklady na svoje potreby (§ 115 Občianskeho zákonníka). **Osamelosť preukazuje žena ku koncu 34. týždňa od vzniku nároku na materské čestným vyhlásením a táto osamelosť musí byť splnená po celú dobu predĺženého poskytovania materského.**

Ak žena podľa vlastného uváženia požiada o výplatu materského neskôr ako 6 týždňov pred očakávaným dňom pôrodu určeným lekárom, nárok na materské má do konca 28. týždňa od pôrodu (najdlhšie do konca 34. týždňa od vzniku nároku na materské) pokiaľ ide o ženu v partnerskom vzťahu. Pokiaľ ide o ženu osamelú, nárok na materské v takomto prípade bude mať do konca 31. týždňa od pôrodu (najdlhšie do konca 37. týždňa od vzniku nároku na materské) a žena viacrodička bude mať nárok na materské do konca 37. týždňa od pôrodu (najdlhšie do konca 43. týždňa od vzniku nároku na materské).

Príklad:

Očakávaný deň pôrodu určil lekár na 15.6.2013. Šesť týždňov pred očakávaným dňom pôrodu pripadlo na 4.5.2013. Poistenkyňa sa rozhodla, že do 31.5.2013 bude pracovať a o výplatu materského požiada až od 1.6.2013. Porodila 20.6.2013. Nárok na výplatu materského bude mať v období od 1.6.2013 do 27.12.2013 z dôvodu, že podmienky nároku na materské sa posudzujú k 4.5.2013 a 34 týždňov od tohto dátumu uplynie práve 27.12.2013 napriek tomu, že 28 týždňov od pôrodu uplynie až 1.1.2014.

Ak sa však žene vyplácalo materské menej ako 6 týždňov pred očakávaným dňom pôrodu určeným lekárom z dôvodu, že pôrod nastal skôr, dobu poskytovania materského táto skutočnosť neovplyvní.

Minimálna doba poskytovania materského je 14 týždňov a nárok na materské nesmie žene, ktorá dieťa porodila zaniknúť skôr ako uplynie šesť týždňov odo dňa pôrodu. To platí aj pre ženu, ktorej sa narodilo mŕtve dieťa. Ak dieťa zomrelo v období trvania nároku na materské, nárok na materské trvá do konca druhého týždňa odo dňa úmrtia dieťaťa, pričom doba poskytovania materského nemôže byť dlhšia ako 34 týždňov od vzniku nároku na materské (43 týždňov u viacrodičiek a 37 týždňov u osamelých).

Materské sa poskytuje za to isté obdobie iba raz a len jednému poistencovi.

Výška materského

V súčasnosti je výška materského 65 % denného vymeriavacieho základu (DVZ) alebo pravdepodobného denného vymeriavacieho základu (PDVZ). Pôvodne (od 1.1.2004) sa materské poskytovalo vo výške 55 % DVZ alebo PDVZ. Od 1.1.2011 bolo vo výške 60 % DVZ alebo PDVZ a v súčasnej výške sa poskytuje od 1.1.2012.

Materské sa poskytuje mesačne pozadu za predchádzajúci kalendárny mesiac a jeho výška sa určuje na kalendárne dni.

Mgr. Monika Siváčková,
odbor nemocenského poistenia,
Sociálna poisťovňa, ústredie

[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Garančné poistenie v Európskej únii

V prípade, ak riešime situáciu v rámci hraníc a územia Slovenskej republiky a zamestnávateľ sa stane na účely garančného poistenia platobne neschopný, tzn. je na neho podaný návrh na vyhlásenie konkurzu, môžu si zamestnanci tohto zamestnávateľa uplatňovať svoje neuspokojené pracovnoprávne nároky z garančného poistenia v príslušných pobočkách Sociálnej poisťovne. Podaním žiadosti o dávku garančného poistenia začína konanie, výsledkom ktorého je posúdenie nároku a priznanie, príp. nepriznanie dávky garančného poistenia. Dávka garančného poistenia je tvorená súčtom neuspokojených pracovnoprávných nárokov za maximálne tri neuspokojené mesiace, a to až do maximálnej výšky dávky garančného poistenia určenej zákonom.

V prípade, ak nám vstupuje do hry európsky prvok a dochádza k pohybu zamestnancov za zahraničným zamestnávateľom, uvedenú situáciu rieši **smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/94/ES z 22. októbra 2008 o ochrane zamestnancov pri platobnej neschopnosti ich zamestnávateľa.**

Všeobecne k uplatňovaniu smernice ako formy európskeho právneho predpisu treba povedať, že na rozdiel od nariadenia, ktoré je priamo aplikovateľné bez potreby zásahu do vnútroštátnej legislatívy, je potrebné na aplikovateľnosť smernice prispôbiť vnútroštátnu legislatívu, t. j. nie je

aplikovateľná priamo. Jednotlivé štáty majú teda povinnosť ju prebrať do svojho vnútroštátneho právneho poriadku. Legislatíva štátu môže byť priaznivejšia ako zakotvuje smernica, nemôže však byť pre občanov prísnejšia alebo zakotvovať nižší štandard ako by vyplývalo zo smernice.

Podľa smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/94/ES z 22. októbra 2008 o ochrane zamestnancov pri platobnej neschopnosti ich zamestnávateľa (ďalej len „smernica“) sú chránení zamestnanci pracujúci v rámci Európskej únie pred platobnou neschopnosťou ich zamestnávateľov. Systém ochrany poskytovaný garančným poistením je určený legislatívou toho štátu, kde dochádza k výkonu činnosť zamestnanca.

Smernica

- výslovne určuje, že **garančné poistenie** v tej ktorej krajine **má chrániť všetky kategórie zamestnancov**, t. j. aj dohodárov, zamestnancov na kratší pracovný čas, zamestnancov s pracovnoprávnym vzťahom na dobu určitú;
- **umožňuje výnimočne vylúčiť z pôsobnosti smernice určité kategórie zamestnancov** v prípade;
 - ak majú garantovanú inú formu záruky (napr. v Belgicku je poskytovaná ochrana zamestnancov pred platobnou neschopnosťou ich zamestnávateľa podľa druhu hospodárskeho odvetia činnosti ich zamestnávateľa);
 - pomocníkov v domácnosti zamestnaných fyzickou osobou a rybárov odmeňovaných formou podielu na zisku (napr. Grécko, Taliansko, Malta, Španielsko, Francúzsko);
- **zakazuje** členským štátom **stanoviť minimálnu dĺžku trvania pracovnoprávneho vzťahu ako podmienku vzniku nároku na dávku garančného poistenia**. Ak by teda takáto podmienka bola zákonnou podmienkou nároku na dávku garančného poistenia podľa niektorej z legislatív, táto časť legislatívy daného štátu by nebola v súlade so smernicou;
- **na splnenie podmienok nároku na dávku garančného poistenia nesmie mať vplyv splnenie či nesplnenie povinnosti platiť poistné na garančné poistenie.**

Smernica tak umožňuje výnimočne vylúčiť zo svojej pôsobnosti určité kategórie zamestnancov, avšak **nemôže vylúčiť žiadnu kategóriu zamestnávateľov**. Vylúčení z pôsobnosti smernice sú iba tí zamestnávatelia, ktorí podľa vnútroštátnych predpisov nemôžu byť z pohľadu garančného poistenia platobne neschopní. **Napr. podľa slovenskej legislatívy sa garančné poistenie nevzťahuje na zastupiteľský úrad cudzieho štátu a zamestnávateľa, na ktorého nemôže byť vyhlásený konkurz, t. j. štát, štátna rozpočtová a príspevková organizácia, štátny fond, obec, vyšší územný celok alebo iná osoba, za ktorej všetky záväzky zodpovedá alebo ručí štát, Národná banka Slovenska, Fond ochrany vkladov a Garančný fond investícií.**

Zamestnávateľ sa podľa smernice považuje za platobne neschopného, ak bola podaná žiadosť o začatie konania na základe platobnej neschopnosti zamestnávateľa, ak príslušný orgán rozhodol o začatí konania alebo konštatoval, že podnik zamestnávateľa definitívne ukončil svoju činnosť a že majetok, ktorý je k dispozícii, nie je dostatočný na to, aby sa mohlo začať konkurzné konanie. Slovenská republika si z takto určených mantinelov vo svojom právom poriadku zakotvila, že zamestnávateľ je na účely garančného poistenia platobne neschopný, ak bol podaný návrh na

vyhlásenie konkurzu alebo ak sa začalo konkurzné konanie bez návrhu. Konkurzné konanie môže začať bez návrhu v situácii, kedy súd, ktorý vykonáva dohľad nad priebehom reštrukturalizácie, napr. zistí, že ustanovený správca si riadne neplní svoje povinnosti alebo tak môže urobiť, ak správca počas reštrukturalizácie zomrie.

Smernica **nerozlišuje zamestnávateľov** podľa typu odvetvia (napr. obchod, poľnohospodárstvo...) alebo podľa veľkosti zamestnávateľov, či už z pohľadu počtu zamestnancov alebo výsledkov ich hospodárenia, prípadne obratu. Podľa výsledkov správy Európskej komisie, zo dňa 28. februára 2011, o vykonávaní a uplatňovaní určitých ustanovení smernice 2008/94/ES nie je úplne v súlade so smernicou v tomto ohľade maďarská a luxemburská legislatíva. V Luxembursku je napr. možné začať konkurzné konanie iba proti obchodnej spoločnosti alebo fyzickej osobe, ktorá sa považuje za obchodníka, a tým sú vlastne vylúčení z ochrany garančného poistenia a ochrany podľa tejto smernice zamestnanci pracujúcich pre iné právnické osoby a fyzické osoby.

Nároky, ktoré je možné podľa smernice preplatiť dávkou garančného poistenia, **sú definované ich charakterom, obdobím, za ktoré patria, ako i maximálnou sumou.**

V garančnom poistení sa preplácajú neuspokojené nároky z pracovnoprávneho vzťahu, pričom jednotlivé štáty si samé určia **referenčné obdobie, z ktorého je možné náhradu nevyplatených mzdových nárokov požadovať.** Podľa už vyššie uvedenej správy Európskej komisie pristúpili štáty k určeniu tohto obdobia rôzne, napr. šesť mesiacov pred podaním žiadosti o začatie konkurzného konania (napr. Bulharsko, Česká republika), deväť mesiacov (Poľsko), dvanásť mesiacov (Taliansko, Lotyšsko), osemnásť mesiacov (Slovensko, Írsko, Litva). Niektoré štáty pritom vo svojich legislatívach nestanovili obdobie, ale priamo dátum, ku ktorému sa musia neuspokojené mzdové nároky vzťahovať (napr. Estónsko, Francúzsko, Nemecko).

Smernica umožňuje jednotlivým štátom obmedziť **obdobie, za ktoré má dávka garančného poistenia patriť.** Obdobie, za ktoré bude poskytnutá náhrada nevyplatených nárokov, však musí byť najmenej v rozsahu posledných troch mesiacov pracovnoprávneho vzťahu. V prípade, ak je referenčné obdobie aspoň 18 mesiacov, postačuje podľa smernice poskytnúť náhradu nevyplatených nárokov za osem týždňov. Neuspokojené nároky za obdobie až troch mesiacov môžu byť uspokojené podľa legislatívy Bulharska, Nemecka či Slovenska. Obdobie, za ktoré sa bude poskytovať náhrada z garančného poistenia, si na osem týždňov stanovila legislatíva Írska i Veľkej Británie, na trinásť týždňov Cyprus a napr. Španielsko na 150 dní.

Z pohľadu určenia **maximálnej výšky dávky garančného poistenia** poskytovanej podľa jednotlivých legislatív smernica neuvádza nijakú konkrétnu hranicu, iba nepriamo stanovuje, že maximálna výška dávky nesmie byť nižšia ako je účel smernice. Rôzne štáty k stanoveniu maxima teda pristúpili rôzne, iba Holandsko nemá určenú maximálnu výšku dávky garančného poistenia. Horná hranica dávky by nemala kopírovať výšku sociálnych dávok alebo výšku minimálnej mzdy, ale mala by reálnejšie odzrkadľovať dosahované príjmy.

Z pohľadu **nadnárodných konkurzov** smernica stanovuje, že ak je zamestnávateľ pôsobiaci na území najmenej dvoch štátov, platobne neschopný, za uspokojenie nárokov z garančného poistenia je zodpovedná inštitúcia v tom štáte, na ktorého území zamestnanci vykonávajú činnosť zamestnanca. Uvedené je dané aj v zákone č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a to tak, že v prípade, ak je garančne poisteným zamestnávateľom právnická osoba so

sídlom alebo adresou organizačnej zložky na území Slovenskej republiky a súčasne s adresou organizačnej zložky alebo sídlom na území iného členského štátu Európskej únie alebo štátu Európskeho hospodárskeho priestoru, nárok na dávku garančného poistenia vzniká v štáte, na ktorého území fyzická osoba vykonáva činnosť zamestnanca. Podľa názorného príkladu, ak zamestnanec pracuje na území Slovenskej republiky, nárok na dávku garančného poistenia si uplatňuje v príslušnej pobočke Sociálnej poisťovne (tam, kde je registrovaný jeho zamestnávateľ). O nároku na dávku garančného poistenia zamestnanca sa rozhodne podľa slovenskej legislatívy. V konaní o nároku na dávku garančného poistenia je Sociálna poisťovňa v takýchto prípadoch viazaná návrhom na vyhlásenie konkurzu zamestnávateľa podaným aj v inom členskom štáte Európskej únie alebo v štáte, ktorý je zmluvnou stranou dohody o Európskom hospodárskom priestore. **Ak zamestnanec pracuje mimo územia Slovenska, inštitúciou príslušnou na rozhodnutie o nároku na dávku garančného poistenia je inštitúcia tohto iného štátu, kde je potrebné si aj nárok na dávku garančného poistenia uplatniť. Nárok na dávku garančného poistenia sa potom posudzuje podľa legislatívy štátu výkonu činnosti zamestnanca.**

Na určenie **zamestnávateľa, ktorý vykonáva činnosť na území najmenej dvoch štátov**, je potrebné hľadiť tak, že zamestnávateľ musí byť v druhom štáte stále hospodársky prítomný a musí tam mať zastúpené ľudské zdroje. Nie je teda potrebné, aby tento zamestnávateľ mal priamo pobočku alebo stálu prevádzkareň v tomto druhom štáte.

Osobitne hľadí smernica na tie **kategórie osôb, ktoré sú spoločníkmi a akcionármi podnikov**, t. j. majú nejakú majetkovú účasť u svojho zamestnávateľa. Podľa smernice je možné odmietnuť poskytnúť dávku alebo jej sumu znížiť, ak zamestnanec sám alebo spolu so svojimi blízkymi osobami bol vlastníkom podstatnej časti príslušného podniku a súčasne mal značný vplyv na jeho činnosti. Niektoré členské štáty majú takéto obmedzenie priamo zakomponované vo svojom právnom poriadku (Česká republika, Dánsko, Nemecko) a niektoré obmedzujú nárok takýchto osôb ich vylúčením z definície pojmu zamestnanec. Tieto osoby vlastniace časť podniku a majúce vplyv na jeho obchodné aktivity nepovažujú podľa svojich legislatív za zamestnancov.

Európska komisia hodnotí ochranu zamestnancov pôsobiacich v rámci Európy poskytovanú smernicou za dostatočnú, treba mať však na pamäti, že smernica poskytuje iba minimálny stupeň ochrany práv zamestnancov a jednotlivé štáty môžu poskytovať viac zo svojho sociálneho systému. Prínosom je aj to, že európska legislatíva zabezpečila, že jednotlivé štáty si zriadili svoje záručné inštitúcie, ktoré v prípadoch platobnej neschopnosti ich zamestnávateľov uhrádzajú neuspokojené nároky zamestnancov. Ako dôležité sa to ukázalo práve v čase vrcholu hospodárskej krízy.

JUDr. Zuzana Kamenistá,
oddelenie metodiky poistenia
v nezamestnanosti a garančného poistenia,
Sociálna poisťovňa, ústredie

[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Denný vymeriavací základ na určenie sumy úrazových dávok

Denný vymeriavací základ (DVZ) je jedným z hlavných atribútov pri určovaní nároku na sumu konkrétnej úrazovej dávky ako sú úrazový príplatok, úrazová renta, jednorazové vyrovnanie, jednorazové odškodnenie, rehabilitačné, rekvalifikačné. Keďže správne určenie DVZ nie je vždy jednoduché, a tento údaj je povinný zamestnávateľ zamestnanca, ktorý utrpel pracovný úraz alebo ktorému bola zistená choroba z povolania (ďalej len „poškodený“), uvádzať aj v predkladanom tlačive Sociálnej poisťovne „*Oznámenie poisťovnej udalosti*“, budeme sa v tomto článku venovať tejto problematike za účelom eliminovania chýb a nesprávnych postupov pri jeho určovaní.

DVZ zamestnanca na určenie sumy úrazových dávok uvedených vyššie je podľa § 84 ods. 1 zákona o sociálnom poistení (ďalej len „zákon“) podiel súčtu vymeriavacích základov zamestnanca, ktorý **dosiahol u zamestnávateľa zodpovedného za škodu** pri pracovnom úraze a chorobe z povolania, neobmedzených podľa § 138 ods. 6 zákona dosiahnutých v rozhodujúcom období, a počtu kalendárnych dní rozhodujúceho obdobia a zaokrúhľuje sa na štyri desatinné miesta nahor.

Skutočnosť rozhodujúca na určenie rozhodujúceho obdobia je deň utrpenia pracovného úrazu alebo deň, od ktorého sa zistila choroba z povolania. Na určenie rozhodujúceho obdobia platí § 54 ods. 1, 2, 9 a 10 zákona rovnako (ustanovenia zákona upravujúce rozhodujúce obdobie na určenie DVZ pre výpočet nemocenských dávok).

Rozhodujúcim obdobím na zistenie DVZ je kalendárny rok predchádzajúci kalendárnemu roku, v ktorom vznikol pracovný úraz alebo v ktorom sa zistila choroba z povolania, ak nie je ustanovené inak. Podľa osobitnej úpravy (§ 84 ods. 1 zákona) rozhodujúce obdobie na určenie DVZ zamestnanca, ktorý **utrpel pracovný úraz alebo sa u neho zistila choroba z povolania v období kratšom ako 90 dní od vzniku nemocenského poistenia**, je obdobie od vzniku nemocenského poistenia do dňa predchádzajúceho dňu, v ktorom utrpel pracovný úraz alebo od ktorého bola zistená choroba z povolania.

Z rozhodujúceho obdobia na zistenie DVZ sa vylučujú obdobia, za ktoré poistenec nie je povinný platiť poisťné na nemocenské poistenie, a obdobia prerušenia povinného nemocenského poistenia, pričom v zmysle § 54 ods. 9 zákona sa na tieto účely vznik prerušenia povinného nemocenského poistenia neposudzuje ako zánik tohto poistenia a skončenie prerušenia ako vznik povinného nemocenského poistenia.

Pri aplikácii ustanovení zákona o sociálnom poistení, ktoré sa týkajú zisťovania rozhodujúceho obdobia pre výpočet DVZ na účely úrazového poistenia, je nevyhnutné zohľadňovať **špecifickú úpravu pre úrazové poistenie** (ustanovenia § 84 zákona).

Pri praktickej aplikácii ustanovení v § 84 ods. 1 zákona s odkazom na § 54 ods. 1, 2, 9 a 10 zákona sa pri výkone dávkovej agendy úrazového poistenia analogicky vychádza zo základnej zásady uplatňovanej pri určovaní rozhodujúceho obdobia na účely zistenia DVZ na výpočet úrazových dávok, uvedenej v druhej vete § 84 ods. 1 zákona. Podľa úpravy uvedenej v tejto vete – rozhodujúce obdobie na určenie DVZ zamestnanca, ktorý utrpel pracovný úraz alebo sa u neho zistila choroba z povolania v období kratšom ako 90 dní od vzniku nemocenského poistenia, je obdobie od vzniku nemocenského poistenia do dňa predchádzajúceho dňu, v ktorom utrpel pracovný úraz alebo od ktorého bola zistená

choroba z povolania, z ktorého sa následne len vylúčia v zmysle § 54 ods. 10 zákona obdobia prerušenia povinného nemocenského poistenia a obdobia vylúčenia povinnosti poistenca (poškodeného) platiť poistné na nemocenské poistenie.

Príklad č. 1

- Poškodenému vznikol pracovný pomer 1. decembra 2012 a trval až ku dňu vzniku pracovného úrazu 14. februára 2013. V období od 1. januára 2013 do 21. januára 2013 mal poškodený prerušené nemocenské poistenie z dôvodu čerpania pracovného voľna bez náhrady mzdy
- Poškodený bol lekárom uznaný za dočasne práceneschopného v súvislosti s pracovným úrazom od 15. februára 2013

Riešenie - obdobie nemocenského poistenia do dňa predchádzajúceho dňu úrazu je menej ako 90 dní, t. j. rozhodujúcim obdobím pre výpočet denného vymeriavacieho základu je obdobie od 1. decembra 2012 do 13. februára 2013, z ktorého sa vylúči obdobie prerušenia nemocenského poistenia od 1. januára 2013 do 21. januára 2013.

Analogicky sa týmto spôsobom postupuje pri určovaní rozhodujúceho obdobia podľa § 84 ods. 1 zákona v prípadoch, kedy je potrebné postupovať v zmysle odkazu na § 54 ods. 2 zákona, tzn. že rozhodujúce obdobie je podľa

- písmena a) obdobie od vzniku pracovnoprávneho vzťahu do konca kalendárneho roka predchádzajúceho roku, v ktorom vznikol pracovný úraz alebo v ktorom bola poškodenému zistená choroba z povolania,
- písmena b) obdobie od vzniku pracovnoprávneho vzťahu do konca kalendárneho mesiaca predchádzajúceho kalendárnemu mesiacu, v ktorom vznikol pracovný úraz alebo v ktorom bola poškodenému zistená choroba z povolania,

bez ohľadu na to, či počet dní rozhodujúceho obdobia v takom prípade bude po vylúčení období prerušenia nemocenského poistenia alebo období vylúčenia povinnosti platiť poistné na nemocenské poistenie najmenej 90 dní.

Príklad č. 2 – určenie DVZ z RO zisteného podľa § 54 ods. 2 zákona

Poškodený utrpel pracovný úraz dňa 15. júna 2013. Jeho pracovný pomer u zodpovedného zamestnávateľa vznikol 1. januára 2013. Rozhodujúce obdobie na určenie denného vymeriavacieho základu na úrazové dávky je obdobie od 1. januára 2013 do 31. mája 2013. V uvedenom období bol poškodený dočasne práceneschopný v období od 9. marca 2013 do 30. apríla 2013. V Mesačnom výkaze poistného a príspevkov – príloha za mesiac apríl 2013 je u poškodeného uvedený vymeriavací základ na úrazové poistenie v sume 500 EUR. Podľa údajov od zamestnávateľa suma 500 EUR je odmena zúčtovaná poškodenému za I. štvrťrok 2013.

Riešenie - z rozhodujúceho obdobia pre určenie denného vymeriavacieho základu sa podľa ustanovenia § 54 ods.10 zákona, ktoré sa v zmysle § 84 ods. 1 zákona vzťahuje na určenie rozhodujúceho obdobia pre úrazové dávky **rovnako ako na nemocenské dávky**, vylúči obdobie, za ktoré poistenec nie je povinný platiť podľa § 140 ods. 2 zákona poistné na nemocenské poistenie, tzn. v tomto prípade všetky dni trvania dočasnej pracovnej neschopnosti od 9. marca 2013 do 30. apríla 2013. Z uvedeného dôvodu sa nemôžu za vylúčené obdobia zohľadniť pre výpočet DVZ ani sumy, ktoré

boli poškodenému v tomto období, za ktoré ako poistený zamestnanec mal vylúčenú povinnosť platiť poistné na nemocenské poistenie, vyplatené.

Z predmetných ustanovení zákona vyplýva záver, že suma odmeny za I. štvrťrok 2013 vo výške 500 EUR, uvedená v Mesačnom výkaze poistného a príspevkov - príloha za mesiac apríl 2013, nebude zahrnutá do úhrnu vymeriavacích základov z rozhodujúceho obdobia, z ktorých sa vydelením počtom kalendárnych dní rozhodujúceho obdobia určí DVZ, pretože celý mesiac apríl 2013 je obdobím vylúčeným z RO.

Na základe uvedeného, aplikačná prax pri určovaní rozhodujúceho obdobia na účely zistenia DVZ v úrazovom poistení podľa § 54 ods. 2 zákona sa novelou zákona o sociálnom poistení, účinnou od 1. januára 2013, v zásade nemení.

V prípade, ak **zamestnanec nemal v rozhodujúcom období príjem**, z ktorého sa určuje jeho vymeriavací základ, alebo ak nárok na úrazovú dávku vznikol v deň vzniku nemocenského poistenia a dôchodkového poistenia, **suma úrazovej dávky sa určí z pravdepodobného DVZ. Pravdepodobný DVZ** je jedna tridsatina vymeriavacieho základu, z ktorého sa platilo alebo by sa platilo poistné na úrazové poistenie za kalendárny mesiac, v ktorom poškodený naposledy vykonával činnosť zamestnanca pred vznikom pracovného úrazu alebo pred zistením choroby z povolania za podmienok, za ktorých vzniká choroba z povolania.

Ak vznikne poškodenému nárok na úrazovú dávku v období po kalendárnom roku nasledujúcom po kalendárnom roku, v ktorom poškodený utrpel pracovný úraz alebo v ktorom poškodený naposledy pred zistením choroby z povolania pracoval za podmienok, za ktorých vzniká choroba z povolania, určí sa denný vymeriavací základ v konkrétnom prípade podľa § 84 ods. 1 alebo podľa ods. 2 a vynásobí sa koeficientom určeným ako podiel všeobecného vymeriavacieho základu za kalendárny rok, ktorý bezprostredne predchádza kalendárnemu roku, v ktorom vznikol nárok na úrazovú dávku, a všeobecného vymeriavacieho základu za kalendárny rok, ktorý predchádza kalendárnemu roku, v ktorom poškodený utrpel pracovný úraz alebo v ktorom naposledy pred zistením choroby z povolania pracoval za podmienok, za ktorých vzniká choroba z povolania. Koeficient sa zaokrúhľuje na štyri desatinné miesta nahor.

Príklad č. 3

Poškodený mal priznanú chorobu z povolania, ktorá mu bola zistená v roku 15. mája 2010, a ako zodpovedný zamestnávateľ bol na Hlásení choroby z povolania uvedený š. p. Lesy SR, kde zamestnanec vykonával prácu pilčíka v období od 1. januára 1985 do 15. júna 2008. Od 15. augusta 2008 do 30. októbra 2008 bol poškodený zamestnaný ako strážnik v inej organizácii a od 1. novembra 2009 bol nezamestnaný. Poškodený sa opäť zamestnal 1. januára 2013. Nárok na úrazovú dávku (napr. úrazový príplatok v období dočasnej pracovnej neschopnosti vzniknutej v dôsledku jeho choroby z povolania) mu vznikne od 17. marca 2013.

Riešenie - skutočnosť rozhodujúca na určenie rozhodujúceho obdobia je dátum, od ktorého sa zistila choroba z povolania (15. máj 2010). Poškodený nemal podľa § 54 zákona v rozhodujúcom období, ktorým je kalendárny rok predchádzajúci roku, v ktorom vznikla rozhodujúca skutočnosť – bola zistená choroba z povolania, príjem, z ktorého sa určuje vymeriavací základ. Preto v danom prípade pre určenie sumy úrazovej dávky nie je možné určiť podľa § 84 ods. 1 zákona a použije sa pre výpočet

úrazovej dávky pravdepodobný DVZ. Ten sa určí ako jedna tridsatina vymeriavacieho základu, z ktorého sa platilo poistné za kalendárny mesiac, v ktorom poškodený naposledy vykonával činnosť zamestnanca pred zistením choroby z povolania za podmienok, za ktorých jemu zistená choroba z povolania vznikla, tzn. že pravdepodobný denný vymeriavací základ sa určí z vymeriavacieho základu za jún 2008, kedy ešte vykonával prácu pilčíka, v súvislosti s ktorou mu vznikla choroba z povolania.

Kedže v tomto prípade nárok na úrazovú dávku vznikol poškodenému v období po kalendárnom roku nasledujúcom po kalendárnom roku, v ktorom poškodený naposledy pred zistením choroby z povolania pracoval za podmienok, za ktorých vzniká choroba z povolania, vynásobí sa pravdepodobný DVZ koeficientom určeným ako podiel všeobecného vymeriavacieho základu za kalendárny rok, ktorý bezprostredne predchádza kalendárnemu roku, v ktorom vznikol nárok na úrazovú dávku (rok 2012), a všeobecného vymeriavacieho základu za kalendárny rok, ktorý predchádza kalendárnemu roku, v ktorom poškodený naposledy pred zistením choroby z povolania pracoval za podmienok, za ktorých vzniká choroba z povolania (rok 2007).

DVZ zamestnanca vykonávajúceho práce na základe dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru (dohodár); odseky 1 až 3 ustanovenia § 84 zákona platia rovnako, je odmena pripadajúca na jeden deň vykonávania práce na základe dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru. Pri stanovovaní denného vymeriavacieho základu dohodára je potrebné rozhodujúce obdobie, sumu vymeriavacieho základu a počet kalendárnych dní v rozhodujúcom období zisťovať rovnako ako pri zamestnancoch pracujúcich na základe riadnej pracovnej zmluvy.

V prípadoch, ak je rozhodujúce obdobie od vzniku pracovnoprávneho vzťahu do dňa predchádzajúceho dňu vzniku pracovného úrazu alebo dňu zistenia choroby z povolania **kratšie ako 90 dní**, DVZ sa určí ako podiel vymeriavacích základov dosiahnutých za dni vykonávanej práce, resp. za určené rozhodujúce obdobie bez ohľadu na počet dní, v ktorých skutočne vykonával práce na základe konkrétnej dohody (neobmedzených podľa § 138 ods. 6 zákona) a počtu kalendárnych dní **celého zisteného rozhodujúceho obdobia. Takto zistený DVZ sa** zaokrúhľuje na štyri desatinné miesta nahor.

Príklad č. 4

Poškodený mal uzatvorenú dohodu o vykonaní práce na obdobie od 1. januára 2013 do 30. apríla 2013 v celkovom rozsahu 190 hodín a odmenou dohodnutou v sume 2 eurá za hodinu práce na dohodu. Dňa 7. februára 2013 utrpel poškodený PÚ. V období od 1. januára 2013 do 6. februára 2013 pracoval nasledovné dni:

V januári 2013:

dňa 3. januára 2013	4 hodiny
dňa 4. januára 2013	8 hodín
dňa 10. januára 2013	8 hodín
dňa 11. januára 2013	8 hodín
dňa 24. januára 2013	8 hodín
dňa 25. januára 2013	8 hodín

Vo februári 2013

dňa 1. februára 2013 5 hodín

dňa 4. februára 2013 7 hodín

dňa 5. februára 2013 8 hodín

Podľa údajov poskytnutých zamestnávateľom dosiahol u neho poškodený v januári 2013 vymeriavací základ, z ktorého sa platí poistné na úrazové poistenie, v sume 120 EUR a vo februári 2013 vymeriavací základ v sume 50 EUR, t.j. viac ako bola dohodnutá odmena za hodinu vykonávanej práce.

Rozhodujúcou skutočnosťou na určenie rozhodujúceho obdobia na určenie DVZ na účely úrazovej renty poškodeného je podľa § 84 ods. 1 zákona deň utrpenia pracovného úrazu (7. február 2013).

Rozhodujúce obdobie na určenie DVZ dohodára, ktorý utrpel pracovný úraz v období kratšom ako 90 dní od vzniku pracovnoprávneho vzťahu, je obdobie od vzniku pracovnoprávneho vzťahu do dňa predchádzajúceho dňu, v ktorom utrpel pracovný úraz. DVZ sa podľa § 84 ods. 1 zákona určí ako podiel zo zákona neobmedzených vymeriavacích základov, ktoré poškodený - dohodár dosiahol v rozhodujúcom období, a počtu kalendárnych dní rozhodujúceho obdobia a zaokrúhľuje sa na štyri desatinné miesta nahor. V zistenom rozhodujúcom období nemal poškodený žiadne obdobia prerušenia povinného nemocenského poistenia alebo obdobia vylúčenia povinnosti platiť poistné na nemocenské poistenia.

Rozhodujúce obdobie (od 1. januára 2013 do 6. februára 2013) = **37 kalend. dní**

Súhrn vymeriavacích základov dosiahnutých v rozhodujúcom období = **170 EUR**

DVZ na účely určenia sumy úrazovej renty = $170 : 37$ = **4,5946 EUR**

Ing. Renáta Harviľáková,
oddelenie metodiky úrazového poistenia,
Sociálna poisťovňa, ústredie

[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Posudzovanie náhrady škody na zdraví po skončení dočasnej pracovnej neschopnosti alebo pri invalidite v prípade nepracovného úrazu

V prípade škody na zdraví, ktorá nevznikla dôsledkom pracovného úrazu alebo choroby z povolania, Sociálna poisťovňa neposkytuje úrazové dávky. Za splnenia podmienok podľa zákona o sociálnom poistení, ak je poškodený uznaný dočasne práceneschopným, má nárok na nemocenské. V prípade uznania invalidity mu vznikne nárok na invalidný dôchodok. Nárok na iné dávky zo systému sociálneho poistenia však poškodenej osobe nevznikne. V prípade, že za škodu na zdraví zodpovedá tretia osoba, nároky na náhradu škody si poškodená osoba uplatňuje u nej. Spôsob a rozsah náhrady škody na zdraví upravuje Občiansky zákonník. Jednými zo spôsobov náhrady škody upravenej Občianskym zákonníkom, je náhrada za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti poškodeného alebo pri invalidite a jednorazové vyrovnanie, upravené v § 447 a 447b Občianskeho zákonníka.

Podľa § 447 Občianskeho zákonníka, náhrada za stratu na zárobku po skončení pracovnej neschopnosti poškodeného alebo pri invalidite sa posúdi a suma tejto náhrady sa určí rovnako ako suma úrazovej renty podľa všeobecných predpisov o sociálnom poistení. Podľa § 447b Občianskeho zákonníka má poškodený nárok na jednorazové vyrovnanie, ktoré sa posúdi, a suma jednorazového vyrovnania sa určí podľa všeobecných predpisov o sociálnom poistení.

Z toho vyplýva, že aj keď poškodenému nevznikne nárok na úrazové dávky podľa zákona o sociálnom poistení, ktoré vypláca Sociálna poisťovňa, pri určovaní výšky náhrad podľa Občianskeho zákonníka sa vychádza zo zákona o sociálnom poistení.

V tejto situácii je namieste otázka, či je Sociálna poisťovňa v tomto prípade povinná posúdiť pokles pracovnej schopnosti a určiť sumu dávky podľa zákona o sociálnom poistení, aj keď nevypláca dávku a v uvedenom prípade ide o riešenie občianskoprávných nárokov. V tomto prípade je potrebné uviesť, že aj keď ustanovenia § 447 a 447b odkazujú na predpisy o sociálnom poistení, upravujú len postup pri určovaní sumy náhrady škody na zdraví v dôsledku straty na zárobku, ku ktorej došlo pri škode na zdraví, s analogickým uplatnením príslušných postupov podľa predpisov o sociálnom poistení. Nestanovujú však povinnosť posúdenia a výpočtu sumy uvedenej dávky Sociálnej poisťovni, ktorá má rozsah pôsobnosti vymedzený zákonom o sociálnom poistení.

Pôsobnosť Sociálnej poisťovne ako verejnoprávnej inštitúcie zriadenej zákonom Národnej rady Slovenskej republiky č. 274/1994 Z. z. o Sociálnej poisťovni v znení neskorších predpisov, je upravená zákonom o sociálnom poistení. V zmysle § 120 zákona Sociálna poisťovňa je verejnoprávna inštitúcia zriadená na výkon sociálneho poistenia.

Keďže Sociálna poisťovňa nie je oprávnená na určenie sumy príslušnej náhrady, nie je príslušná ani na posúdenie poklesu pracovnej schopnosti v uvedených prípadoch. Posudzovanie poklesu pracovnej schopnosti podľa § 153 ods. 4 písm. a) zákona o sociálnom poistení, ktoré v zmysle § 153 ods. 5 zákona vykonáva posudkový lekár Sociálnej poisťovne, je súčasťou lekárskej posudkovej činnosti úrazového poistenia. To znamená, že pokles pracovnej schopnosti posudzuje posudkový lekár len na účely posúdenia nároku na úrazové dávky, poskytované podľa zákona zo systému úrazového poistenia. Posudkový lekár sociálneho poistenia posudzuje pokles pracovnej schopnosti poškodeného v súvislosti s uplatnením si nároku na úrazové dávky po podaní žiadosti poškodeného o dávku v príslušnej pobočke Sociálnej poisťovne.

V súvislosti s potrebou posúdenia zdravotného stavu poškodeného na účely určenia sumy náhrady za škodu podľa Občianskeho zákonníka, je vhodné požiadať o vydanie znaleckého posudku v

súlade so zákonom č. 382/2004 Z. z. o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Príslušný znalec z odboru zdravotníctvo a farmácia pri posúdení zdravotného stavu uplatní zásady posudzovania poklesu pracovnej schopnosti podľa § 88 zákona o sociálnom poistení.

Odborné posúdenie zo strany Sociálnej poisťovne prichádza do úvahy len v prípadoch, kedy otázka výšky náhrady škody je predmetom súdneho sporu a je vyzvaná súdom na poskytnutie súčinnosti. V takom prípade Sociálna poisťovňa na vyžiadanie príslušného súdu poskytne súčinnosť v zmysle § 127 ods. 4 Občianskeho súdneho poriadku.

JUDr. Milan Kučo,
odbor lekárskej posudkovej činnosti,
Sociálna poisťovňa, ústredie
[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Parkinsonova choroba

Parkinsonova choroba je neurodegeneratívne ochorenie centrálnej nervovej sústavy. Zapríčinená je nadmernou stratou nervových buniek, ktoré v mozgu produkujú chemickú látku dopamín, látku, ktorá reguluje činnosť časti mozgu nazvanej bazálne gangliá. Bazálne gangliá sa podieľajú predovšetkým na regulácii hybnosti a teda nedostatok dopamínu spôsobí poruchy hybnosti, vedie ku svalovej stuhlosti a traseniu.

Táto choroba postihuje približne 3,8 miliónov ľudí po celom svete. **Na Slovensku sa diagnostikuje ročne 750 až 1000 pacientov s Parkinsonovou chorobou. Počet nových prípadov sa zvyšuje s pribúdajúcim vekom, pričom postihuje viac mužov ako žien. Ochorenie obvyčajne vzniká na konci 50. roku života, na začiatku 60. roku života, ale príznaky ochorenia sa vyskytujú aj v mladšom veku, aj pred 21. rokom života. V súčasnosti sa na Slovensku lieči na Parkinsonovu chorobu asi 15 000 pacientov.**

Príčina ochorenia nie je známa, predpokladá sa kombinácia genetickej predispozície, niektorých faktorov vonkajšieho prostredia a určitých vnútorných faktorov. Asi 15 percent pacientov udáva, že v rodine majú postihnutého týmto ochorením.

Z histórie

Prvýkrát ochorenie popísal v roku 1817 londýnsky praktický lekár James Parkinson vo svojej práci o „trasľavej chorobe“, kde presne popísal jej príznaky a podľa neho bola choroba aj pomenovaná. Ale už v starých indických eposoch (asi 2500 rokov p.n.l.), aj v spisoch Hippokrata, Galena, DaVinciho a iných klasikov starovekej a stredovekej medicíny sú popísané niektoré príznaky charakteristické pre Parkinsonovu chorobu. V roku 1913 sa začalo toto ochorenie liečiť extraktom z ľulkovca zlomocného. Lewy v roku 1913 popísal v mozgoch pacientov, ktorí zomreli na Parkinsonovu chorobu mikroskopické častice, ktoré dostali podľa neho názov Lewyho telieska. V roku 1961 sa ako prví Birkmayer a Barbeau pokúsili využiť v liečbe Parkinsonovej choroby chemickú látku

L-Dopa, ktoré je dodnes zlatým štandardom v liečbe Parkinsonovej choroby. Od roku 1997 je 11. apríl stanovený ako Svetový deň Parkinsonovej choroby. Tento deň je podporovaný Európskou asociáciou Parkinsonovej choroby a jej cieľom je hlavne zvýšiť povedomie o tejto chorobe.

Príznaky

Prvé príznaky ochorenia sú často nenápadné, ako napríklad bolesti ramien, chrbtice, pocity ťažkých končatín, strata výkonnosti, únava, poruchy spánku, zmena rečového prejavu - monotónnosť, zmena písma - malé, neupravené a tiež sexuálne poruchy.

Primárnymi príznakmi Parkinsonovej choroby sú nepokojný tras, svalová stuhlosť, spomalenie pohybov a nestabilita, teda strata rovnováhy, neistota pri zmene polohy a pri státí. Tras je najviditeľnejším príznakom Parkinsonovej choroby. Vyskytuje sa asi u troch štvrtín pacientov. Je to typický pomalý, pokojový tras, ktorý kolíše v závislosti od emočného stavu. Zväčšuje sa pri psychickej záťaži, ale aj pri únave. Typicky sú postihnuté prsty na ruke a stupaj. Tras na ruke sa často prirovnáva k počítaniu peňazí. Svalová stuhlosť je prítomná už v počiatočných štádiách. Najlepšie odzrkadľuje funkčné zneschopnenie. Nerovnomerne postihuje jednotlivé svalové skupiny, čo spôsobuje typické držanie šije, trupu a končatín. V pokročilejších štádiách ochorenia majú pacienti pocit, akoby im telo pri pohyboch kládlo odpor. Stuhlosť sa prejavuje aj na medzirebrovom svalstve, čo spôsobuje obmedzenie dýchacích pohybov. Spomalenie a zmenšenie rozsahu pohybov je najevidentnejšie pri chôdzi. Ide o jeden z najobmedzujúcejších príznakov Parkinsonovej choroby.

Sekundárne príznaky Parkinsonovej choroby sú porucha chôdze, porucha písma, porucha reči, zmena mimiky, strata čuchu, depresia. Chôdza je šúchavá s malými krokmi, chýbajú súhyby horných končatín, prítomná je neobratnosť v otáčkach. V neskorších štádiách môže dôjsť až k neschopnosti urobiť čo i len krok. Písmo parkinsonika je typicky malé, až nakoniec úplne nečitateľné. Podobne ako porucha písma, aj reč je ovplyvnená svalovou stuhnutosťou a pomalosťou pohybov, býva tichá, monotónna, postihnutý máva problém s tvorbou slov. Dôsledkom stuhnutosti mimických svalov je prítomná maskovitá tvár, teda tvár bez emocionálnych prejavov a žmurkania. Strata čuchu, čo je jedným zo skorých príznakov choroby môže viesť k nechutenstvu a tým aj k výraznému úbytku na váhe. Depresia je najčastejšou psychickou poruchou pri Parkinsonovej chorobe, ktorá sa prejavuje celkovým poklesom záujmu o okolie, poruchami spánku, únavou, smútkom.

Sprievodnými príznakmi sú zvýšené slinenie, problémy s prehĺtaním, časté močenie, zvýšené potenie, riziko pádov. Práve pády predstavujú vážny problém v pokročilých štádiách choroby. Opakované pády vedú k strachu z pohybu, ktorý prispieva k imobilite postihnutého so všetkými dôsledkami, čím sa výrazne zhorší jeho kvalita života. Sprievodným príznakom sú aj ťažkosti s funkciou srdca a ciev. V neskorých štádiách sa objavujú abnormné mimovoľné pohyby. Choroba zásadným spôsobom ovplyvňuje nielen život postihnutého, ale aj celej jeho rodiny.

Diagnóza Parkinsonovej choroby je založená na podrobných údajoch o charaktere a priebehu ťažkostí a na dôkladnom klinickom vyšetrení.

Liečba

Parkinsonova choroba sa v súčasnej dobe nedá vyliečiť, existujú len prostriedky, ktoré umožňujú zmierniť priebeh ochorenia. Najúspešnejšia je taká liečba, v ktorej sa kombinuje farmakologická liečba s postupmi nefarmakologickými, ako je rehabilitácia, pohybová aktivita,

psychoterapia a rôzne formy spoločenskej podpory chorých, poučenie pacienta a jeho rodiny o vhodných režimových opatreniach. Odporúča sa každodenná športová činnosť, najmä chôdza, plávanie. Základným a najúčinnším liekom Parkinsonovej choroby je L-Dopa, ktorá sa pomocou enzýmov premieňa v mozgu na chýbajúci dopamín. Ukázalo sa však, že pri dlhodobom podávaní je liečba spojená s viacerými problémami, nepriaznivými pre nervový systém. V liečbe sa používajú aj iné antiparkinsoniká, ktoré stimulujú dopamínové receptory. Tejto skupine venujú vedci veľkú pozornosť. Ich terapeutický účinok je o niečo slabší ako účinok L-Dopy, v porovnaní s ňou však majú viac výhod, a tou hlavnou je podstatne dlhší čas pôsobenia a menej motorických komplikácií. Do tejto skupiny patrí aj liek vo forme náplastí.

Okrem farmakologických postupov je v súčasnosti tendencia k neurochirurgickým zákrokom, ktoré nachádzajú uplatnenie tam, kde sa medikamentóznou liečbou nedajú zvládnuť pohybové príznaky choroby. Pri operačných krokoch sa deštruujú alebo stimulujú nervové centrá, čím sa zmení ich činnosť. Za jednu z najnovších metód liečby sa považuje implantácia kmeňových buniek alebo bunková terapia. Prináša úplne nové možnosti, ale tento spôsob liečby je v súčasnej dobe vo fáze výskumu.

Posudzovanie na účely invalidity

Pri posudzovaní pacientov s Parkinsonovou chorobou na účely invalidity, posudkoví lekári sociálneho poistenia Sociálnej poisťovne postupujú podľa Prílohy č. 4 k zákonu č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov.

Parkinsonova choroba je v tejto prílohe zaradená v Kapitole VI – Choroby nervovej sústavy, Oddiel A – Postihnutie mozgu, Položka 8 – Parkinsonova choroba, Písmeno:

a/ ľahká forma s ojedinelými mimovoľnými pohybmi, so znížením pohyblivosti, s mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť 20% - 30%

b/ stredne ťažká forma, s mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť 40% - 50%

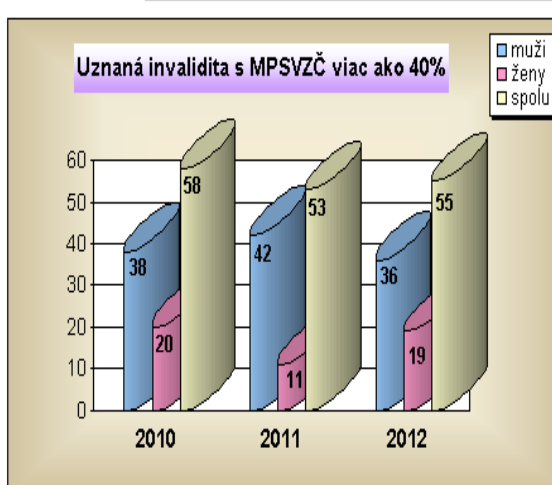
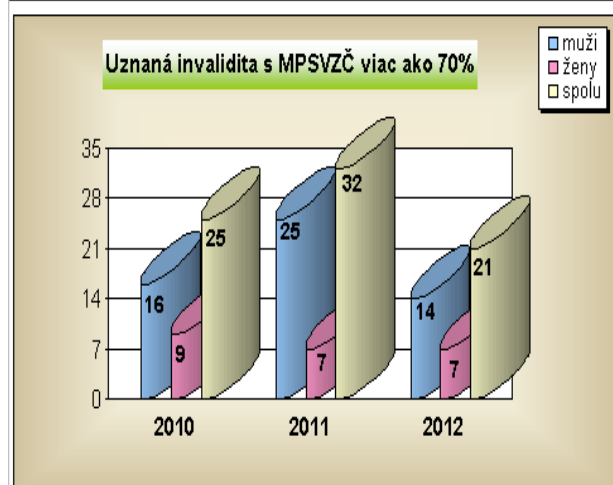
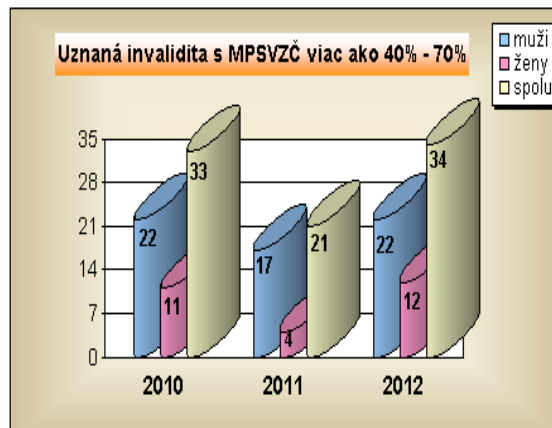
c/ ťažká forma s tremorom, rigiditou (stuhlosťou) a bradykinézou (spomalenie pohybov), s mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť 60% - 80%

Pri posudzovaní zdravotného stavu týchto pacientov je rozhodujúca závažnosť neurologických príznakov a psychických zmien a z toho vyplývajúce celkové funkčné postihnutie posudzovaného.

V nasledujúcich tabuľkách a grafoch je uvedený počet uznaných invalidít v Slovenskej republike v rokoch 2010 – 2012 spolu u mužov a žien, ale aj zvlášť podľa pohlavia. Uvádzame aj tabuľku a graf o počte uznaných invalidít v uvedených rokoch vo veku do 45 rokov a nad 45 rokov, ako dôkaz, že Parkinsonova choroba nie je len chorobou starších ľudí.

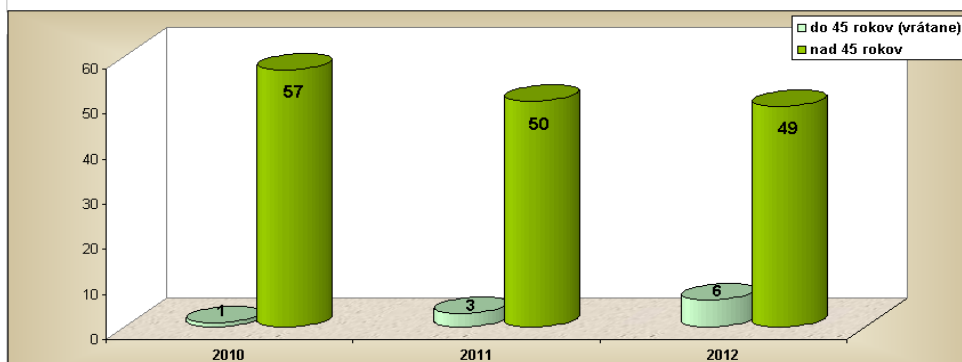
**Posudzovanie zdravotného stavu na účely invalidného dôchodku v pobočkách SP
pre diagnózu: G20 Parkinsonova choroba**

Uznaná invalidita *MPSVZČ Miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť	Pohlavie	2010	2011	2012
Uznaná invalidita s MPSVZČ* viac ako 40% - 70%	muži	22	17	22
	ženy	11	4	12
	SPOLU	33	21	34
Uznaná invalidita s MPSVZČ* viac ako 70%	muži	18	25	14
	ženy	9	7	7
	SPOLU	25	32	21
Uznaná invalidita s MPSVZČ* viac ako 40%	muži	38	42	36
	ženy	20	11	19
	SPOLU	58	53	55



**Posudzovanie zdravotného stavu na účely invalidity v Slovenskej republike
v útvaroch lekárskej posudkovej činnosti Sociálnej poisťovne
Parkinsonova choroba - uznaná invalidita s MPSVZČ* viac ako 40%**

MPSVZČ* - Miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť	2010						2011						2012					
	muži		ženy		spolu		muži		ženy		spolu		muži		ženy		spolu	
Pohlavie: muži + ženy spolu	do 45	nad 45	do 45	nad 45	do 45	nad 45	do 45	nad 45	do 45	nad 45	do 45	nad 45	do 45	nad 45	do 45	nad 45	do 45	nad 45
veľ	1	37	0	20	1	57	3	39	0	11	3	50	3	33	3	16	6	49
Parkinsonova choroba (G20)																		
	38		20		58		42		11		53		36		19		55	



Život s Parkinsonovou chorobou je veľmi ťažký. Starostlivosť o týchto postihnutých sa neobmedzuje len na lekársku starostlivosť a zdravotnícku pomoc. Naučiť sa s chorobou žiť a bojovať proti telesným a duševným ťažkostiam je rovnako dôležité ako ostatná liečba, a práve tu významnú úlohu zohrávajú životní partneri, deti, priatelia. Napriek obrovským problémom pri tejto chorobe je veľmi veľa ochotných ľudí, ktorí chcú pomôcť, lebo vedia, že postihnutý sám svoju chorobu zvládnuť nemôže.

MUDr. Jana Kelemenová,
posudková lekárka sociálneho poistenia,
Sociálnej poisťovne, ústredie

Tabuľková a grafická časť:
Bc. Lýdia Jamrišková,
odbor lekárskej posudkovej činnosti,
Sociálnej poisťovne, ústredie

[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Česká republika

FINANČNÍ SITUACE V I. DŮCHODOVÉM PILÍŘI V ČESKÉ REPUBLICE

(Kurz devizového trhu – měsíční kumulovaný průměr – Kč/EUR za období leden až prosinec 2012 činil 25,143 Kč/EUR)

Systém financování důchodů patří mezi nejnáročnější veřejné výdajové programy. Při splnění zákonem stanovených podmínek má občan nárok na státem vyplácenou důchodovou dávku z tzv. I. pilíře důchodového zabezpečení v České republice (ČR), který je právně upraven zákonem o důchodovém pojištění, zákon číslo 155/1995 Sb., v platném znění. Jde o tzv. systém, který je založen na průběžném financování, kdy příjmy z důchodového pojištění se během roku použijí na výplatu všech splatných důchodových dávek (důchody starobní, invalidní, sirotčí, vdovské a vdovecké).

Systém, který je označován jako PAYGO (= pay-as-you-go), netvoří žádné finanční rezervy. Příjmy a výdaje se evidují na samostatném zvláštním účtu důchodového pojištění, který je součástí státního rozpočtu. V souladu s § 36 odst. 3 zákona číslo 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, v platném znění se příjmy z důchodového pojištění nově od roku 2012 posilují o 7,2 % výnosu daně z přidané hodnoty připadající na státní rozpočet.

Příjmy důchodového účtu jsou tvořeny pojistným na důchodové pojištění (28 %, eventuelně od roku 2013 v případě individuálního využití opt-outu 26 %), příjmy z penále a pokut připadajících na důchodové pojištění a dále 7,2 % výnosu daně z přidané hodnoty připadajícího na státní rozpočet.

Výdaje důchodového účtu jsou tvořeny výdaji na výplatu důchodových dávek včetně výdajů spojených s výběrem pojistného na důchodové pojištění a výplatou dávek důchodového pojištění.

Vedle uvedeného samostatného zvláštního účtu důchodového pojištění byl zákonem číslo 26/2008 Sb. zřízen tzv. zvláštní účet rezervy pro důchodovou reformu, kdy jeho příjmem jsou dividendy plynoucí z majetkových účastí státu. Součástí příjmů je také případné kladné saldo samostatného zvláštního účtu důchodového pojištění. Finanční prostředky zvláštního účtu rezervy pro důchodovou reformu mohou být dle zákonných pravidel investovány do bezrizikových aktiv. Výnosy z investování jsou příjmem tohoto účtu. Podstatné je, že peněžní prostředky tohoto účtu se mohou použít na důchodovou reformu, a to podle usnesení Poslanecké sněmovny na návrh vlády.

V roce 2012 dosáhly **v úhrnu příjmy** z pojistného na důchodové pojištění **včetně** pokut a penále a příjmy z dobrovolného důchodového pojištění za všechny kapitoly státního rozpočtu, které pojistné vybírají, částky **332,1 mld. Kč**. Nicméně celkové příjmy důchodového účtu činily **360,9 mld. Kč**, kdy tato částka nově zahrnovala na základě usnesení vlády č. 693/2012 převod 14,4 mld. Kč do příjmů státního rozpočtu na kompenzaci deficitu důchodového systému (v souladu s § 5 odst. 3 písm. c) bodem 5 zákona č. 178/2005 Sb., o zrušení Fondu národního majetku). Dále byla nově do těchto příjmů započtena i částka 14,4 mld. Kč, která představovala 7,2 % výnosu DPH připadajícího na státní rozpočet (v souladu s § 36 odst. 3 rozpočtových pravidel).

Na druhé straně **výdaje** na dávky důchodového pojištění (**včetně** výdajů na správu 5 mld. Kč) dosáhly **387,1 mld. Kč** (včetně ozbrojených složek). **Hospodaření systému důchodového pojištění** za rok 2012 vykázalo **schodek** ve výši **26,2 mld. Kč**. Pokud by do příjmů nebyly zahrnuty výše uvedené příjmy v celkové výši 28,8 mld. Kč (= 14,4 + 14,4), tak důchodový účet by byl v mínusu ve výši 55 mld. Kč. Schodek hospodaření systému důchodového pojištění je součástí celkového schodku státního rozpočtu. Zvláštní účet rezervy pro důchodovou reformu ve státních finančních aktivech vykazoval na konci roku 2012 stav prostředků cca 22,4 mld. Kč.

Průběžný systém financování důchodů nepokrývá budoucí nárůst výdajů spojený se stárnutím populace. Ve svém důsledku tak jde o tzv. **skrytý implicitní dluh**, který představuje rozsah nekrytých závazků. Lze tak očekávat, že nároky žadatelů o důchodové dávky budou postupně i nadále růst nad příjmy z důchodového pojištění. Zmíněný implicitní dluh se bude postupně (ať už více či méně) negativně promítat do salda důchodového účtu. Skutečná finanční nerovnováha důchodového systému bude tak postupně více patrná a budou se muset postupně hledat finanční zdroje ke krytí této nerovnováhy.

Mezi faktory, které zásadním způsobem ovlivňují finanční stabilitu průběžného důchodového systému, patří zejména **vývoj: ekonomický** (zejména vývoj HDP a mezd), **demografický** (věková struktura obyvatelstva daná vývojem plodnosti, úmrtnosti a migrací) a **vývoj zaměstnanosti** (ekonomická aktivita a nezaměstnanost).

Koncem loňského roku 2012 vydalo Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR publikaci pod názvem „*Základní ukazatele z oblasti práce a sociálního zabezpečení v České republice ve vývojových*

řadách a grafech – 2011“. Z uvedené publikace lze uvést vybrané údaje, které s důchodovým systémem souvisí.

Tabulka: Základní demografické a socio-ekonomické ukazatele

Ukazatel		Měrná jednotka	2007	2008	2009	2010	2011
Počet obyvatel k 31. 12. sledovaného roku		tis. osob	10 381	10 468	10 507	10 533	10 504
Naděje dožití při narození	muži	roky	73,7	74,0	74,2	74,4	74,7
	ženy		79,9	80,1	80,1	80,6	80,7
HDP v běžných cenách		mil. Kč	3 662 573	3 848 411	3 739 225	3 775 237	3 809 311
Osoby ekonomicky aktivní		tis. osob	5 198	5 232	5 287	5 269	5 258
Počet vyplácených důchodů ¹⁾	starobních	tis. osob	2 061	2 102	2 147	2 306	2 391
	celkem		3 397	3 438	3 478	3 511	3 573

HDP – hrubý domácí produkt

¹⁾ uveden počet důchodů vyplácených v prosinci včetně důchodů vyplácených do ciziny.

Česká správa sociálního zabezpečení uvádí: „Průměrná výše starobního důchodu činila ke konci září 2012 celkem 10 765 Kč, z toho u mužů 11 935 Kč a u žen 9 771 Kč (jedná se o sólo vyplácené starobní důchody vč. předčasných bez souběhů s pozůstalostním). Průměrný věk penzistů pobírajících starobní důchod byl k 30. 9. 2012 68 let - muži 70 a ženy 67 let.“

Udržitelnost důchodového systému bez jakékoliv reformy lze zajistit zejména snížením budoucích důchodů, kdy v takovém případě mohou být budoucí poživatelé důchodu ohroženi chudobou; zvýšením sazby důchodového pojištění, která nyní činí 28 % (v případě dobrovolného využití vstupu do II. pilíře pak 30 %), kdy zvýšení sazby znamená snížení disponibilního příjmu daného jedince nebo zvýšení mzdových nákladů práce; prodlužováním věku pro odchod do důchodu a tím snížit výdaje důchodového účtu; systém dotovat z jiných (daňových) příjmů, což se již dnes děje, kdy systém je dotován z výnosu DPH.

Čas ukáže, do jaké míry nově spuštěná důchodová reforma v ČR od 1. 1. 2013 ovlivní finanční stabilitu uvedeného I. pilíře, neboť do II. pilíře za prvních pět měsíců letošního roku vstoupilo 47 392 lidí. Osoby starší 35 let mohly dobrovolný vstup do II. pilíře využít do 30. 6. 2013. Mladší osoby mohou své rozhodnutí učinit kdykoliv, ale nejpozději do konce kalendářního roku, ve kterém dovrší věku 35 let.

Ing. Jiří Vopátek, Ph.D.

(Autor článku pracuje na Vysoké škole ekonomické v Praze, Fakulta managementu v J. Hradci)

[\[na začiatok dokumentu\]](#)

PORADŇA

Žiadosť o dôchodok pre žijúcich v cudzine – USA

Od roku 1992 bývam a pracujem v USA. V septembri 2013 dovším vek, od ktorého by som mohol požiadať o starobný dôchodok aj za roky, ktoré som získal v Slovenskej republike. Musím za účelom spísania žiadosti o starobný dôchodok pricestovať na územie Slovenskej republiky? K. Z.

Osoba, ktorá na území Slovenskej republiky nemá trvalý pobyt, žiadosť o začatie dávkového konania podáva v súlade s § 184 ods. 10 písm. a) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v Sociálnej poisťovni, ústredie. Aby za týmto účelom nemusela pricestovať priamo do Bratislavy, Sociálna poisťovňa vytvorila **tlačivo „Žiadosť o dôchodok pre osoby žijúce v cudzine“**, ktoré je uverejnené **na internetovej stránke Sociálnej poisťovne** v časti Dôchodkové poistenie > Formuláre > Dôchodcovia mimo SR. Stačí teda, aby ste tlačivo „Žiadosť o dôchodok pre osoby žijúce v cudzine“ vyplnili presne podľa poučenia, svoj podpis dali úradne overiť a takto vyplnenú žiadosť o dôchodok zaslali na adresu Sociálnej poisťovne, ústredie, Ul. 29. augusta č. 8.-10, 813 63 Bratislava. Sociálna poisťovňa, ústredie, na základe Vašej žiadosti začne konanie o priznanie starobného dôchodku.

Mgr. Michaela Putecová,

metodika dôchodkového poistenia,
Sociálna poisťovňa, ústredie

[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Výška nemocenského a zmena pracovných úväzkov

Od roku 2011 som bol súbežne zamestnaný na dva čiastočné pracovné úväzky u jedného zamestnávateľa. Jeden z týchto pracovných pomerov bol dňa 31. októbra 2012 ukončený. Ďalej

som pokračoval v druhom pracovnom pomere, avšak odo dňa 1. novembra 2012 sa mi zmenil tento úväzok z čiastočného na plný. V apríli 2013 som bol uznaný za dočasne práceneschopného. Budú mať na výšku nemocenského vplyv aj príjmy dosiahnuté z ukončeného pracovného pomeru?

Nárok na nemocenské vzniká odo dňa splnenia podmienok ustanovených zákonom č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov. Nárok na výplatu nemocenského vzniká splnením podmienok ustanovených týmto zákonom na vznik nároku na dávku, splnením podmienok nároku na jej výplatu a podaním žiadosti o priznanie alebo vyplácanie dávky. Podmienky nároku na nemocenské sa skúmajú ku dňu vzniku dočasnej pracovnej neschopnosti.

Výška nemocenského je 55 % denného vymeriavacieho základu alebo pravdepodobného denného vymeriavacieho základu. Denný vymeriavací základ je podiel súčtu vymeriavacích základov, z ktorých poistenec zaplatil poistné na nemocenské v rozhodujúcom období a počtu dní rozhodujúceho obdobia.

Keďže ku dňu vzniku dočasnej pracovnej neschopnosti Vám trvalo len jedno povinné nemocenské poistenie zamestnanca, splnenie podmienok nároku na nemocenské sa bude posudzovať len z tohto poistenia. Keďže Vám toto nemocenské poistenie trvalo nepretržite celý kalendárny rok 2012 až do dňa vzniku dočasnej pracovnej neschopnosti, rozhodujúcim obdobím na zistenie denného vymeriavacieho základu je kalendárny rok 2012. Pri určení výšky nemocenského sa nebudú zohľadňovať tie vymeriavacie základy, ktoré ste dosiahli v ukončenom pracovnom pomere, ale len tie vymeriavacie základy, z ktorých bolo zaplatené poistné na nemocenské poistenie za rok 2012 z existujúceho pracovného pomeru.

Mgr. Anna Masárová,
odbor nemocenského poistenia,
Sociálna poisťovňa, ústredie

[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Výpočet výšky nemocenského a podmienka 90 dní platenia poistného

Máme zamestnanca, ktorý ukončil pracovný pomer ku dňu 31. marca 2013. Denný vymeriavací základ vypočítaný z minulého roku predstavuje sumu 29,36 EUR. Zamestnanec k nám opätovne nastúpil do zamestnania dňa 15. apríla 2013, s dohodnutou mzdou 600 EUR. Dňa 19. apríla 2013 ochorel – bol uznaný za dočasne práceneschopného od tohto dňa. Aký denný vymeriavací základ sa použije pri výpočte výšky nemocenského?

Podľa § 54 ods. 3 zákona o sociálnom poistení, ak obdobie nemocenského poistenia zamestnanca, za ktoré sa platí poistné na nemocenské poistenie, pred vznikom dôvodu na

poskytnutie nemocenskej dávky bolo kratšie ako 90 dní od vzniku tohto nemocenského poistenia, rozhodujúce obdobie na zistenie denného vymeriavacieho základu je kalendárny rok predchádzajúci kalendárnemu roku, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky, ak obdobie nemocenského poistenia zamestnanca, za ktoré sa platí poistné na nemocenské poistenie, v predchádzajúcom kalendárnom roku bolo najmenej 90 dní, okrem obdobia nemocenského poistenia, za ktoré sa platí poistné na nemocenské poistenie, dosiahnutého u zamestnávateľa, u ktorého vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky.

Keďže zamestnanec nastúpil do zamestnania dňa 15. apríla 2013 (týmto dňom mu vzniklo povinné nemocenské poistenie zamestnanca) a dočasná pracovná neschopnosť mu vznikla dňa 19. apríla 2013, nesplnil podmienku 90 dní platenia poistného na nemocenské poistenie pred vznikom dôvodu na poskytnutie nemocenskej dávky (nemocenského). Rozhodujúcim obdobím na zistenie denného vymeriavacieho základu preto bude kalendárny rok 2012, ak v tom roku dosiahol u iného (iných) zamestnávateľov aspoň 90 dní platenia poistného na nemocenské poistenie. Na obdobie platenia poistného u toho istého zamestnávateľa, u ktorého mu dňa 19. apríla 2013 vznikla dočasná pracovná neschopnosť, sa neprihliada.

Ak zamestnanec v roku 2012 nedosiahol aspoň 90 dní platenia poistného na nemocenské poistenie u iného zamestnávateľa ako je ten, u ktorého si uplatňuje nárok na nemocenské, resp. ak v roku 2012 iného zamestnávateľa nemal, výška nemocenského sa určí z pravdepodobného denného vymeriavacieho základu podľa § 57 zákona v znení neskorších predpisov.

Mgr. Dalma Mozolová Hulanská,
odbor nemocenského poistenia,
Sociálna poisťovňa, ústredie

[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Zaradenie do evidencie uchádzačov o zamestnanie – podmienka nároku na dávku v nezamestnanosti

Po skončení zamestnania, ku ktorému došlo dňa 31. januára 2013, som nepožiadala o zaradenie do evidencie uchádzačov o zamestnanie na úrade práce, sociálnych vecí a rodiny, pretože som mala dohodnuté ďalšie zamestnanie. Pôvodne môj nový pracovný pomer mal vzniknúť 15. februára 2013, ale stále sa to odkladalo. Nakoniec som nastúpila do zamestnania u iného zamestnávateľa až od 1. mája 2013. Keby som vedela, že moje obdobie nezamestnanosti bude také dlhé, určite by som sa nechala zaradiť do evidencie uchádzačov o zamestnanie k 1. februáru 2013 a následne by som požiadala o dávku v nezamestnanosti. Môže mi byť vyplácaná dávka v nezamestnanosti spätne za obdobie od februára do apríla 2013, aj keď som nebol evidovaný na úrade práce? Viem, že ma už spätne nezaevidujú.

Na vznik nároku na dávku v nezamestnanosti je potrebné splniť zákonné podmienky. Sú nimi zaradenie do evidencie uchádzačov o zamestnanie a dosiahnutie doby poistenia v nezamestnanosti najmenej v rozsahu 730 dní v posledných troch rokoch pred zaradením do tejto evidencie.

Zaradenie do evidencie uchádzačov o zamestnanie je teda zákonnou podmienkou na vznik nároku na dávku v nezamestnanosti. Bez toho, aby mal klient v rukách rozhodnutie o zaradení do evidencie uchádzačov o zamestnanie, resp. po 1. máji 2013 oznámenie o zaradení, nie je možné požiadať o dávku v nezamestnanosti. Na posúdenie podmienok nároku na dávku v nezamestnanosti je rozhodujúci dátum zaradenia do evidencie uchádzačov o zamestnanie, pretože k tomuto dňu sa sleduje splnenie zákonných podmienok nároku na dávku v nezamestnanosti. Ak sú tieto podmienky splnené, nárok na dávku v nezamestnanosti vzniká odo dňa zaradenia do evidencie uchádzačov o zamestnanie.

Ak ste teda v období svojej nezamestnanosti neboli evidovaný na úrade práce, sociálnych vecí a rodiny, nemôže Vám vzniknúť nárok na túto dávku, už pre nesplnenie podmienky evidencie.

JUDr. Zuzana Kamenistá,
odd. metodiky poistenia v nezamestnanosti a garančného poistenia,
Sociálna poisťovňa, ústredie

[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Lekársky posudok - základný doklad pre poskytnutie náhrady za bolesť alebo náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia

Môže byť ako doklad pre poskytnutie náhrady za bolesť alebo náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia z úrazového poistenia priložený k žiadosti o tieto úrazové dávky priamo len znalecký posudok?

V poslednom čase Sociálna poisťovňa registruje prípady, kedy je k žiadosti poškodeného o náhradu za bolesť alebo náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia (SSU) prikladaný **priamo znalecký posudok**, pričom chýba „Lekársky posudok o bolestnom a o sťažení spoločenského uplatnenia“ vystavený v zmysle zákona č. 437/2004 Z. z. o náhrade za bolesť a o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia a o zmene a doplnení zákona NR SR č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 437/2004 Z. z.“).

Podmienky priznania a poskytovania náhrady za bolesť a náhrady za SSU, vydávanie lekárskeho posudku o bolestnom a o SSU (ďalej len "lekársky posudok") a jeho náležitosti, ako aj

zásady na hodnotenie bolesti a SSU ustanovuje zákon č. 437/2004 Z. z. **Náhrada za bolesť a náhrada za SSU sa poskytujú na základe lekárskeho posudku spracovaného a vydaného podľa ustanovení § 7 a § 8 zákona č. 437/2004 Z. z.**

Lekársky posudok **spracúva posudzujúci lekár** a vydáva zdravotnícke zariadenie, ktorého posudzujúci lekár vypracoval lekársky posudok. Ak je posudzujúcim lekárom lekár zariadenia ústavnej zdravotnej starostlivosti, lekársky posudok posudzuje primár príslušného oddelenia alebo prednosta príslušnej kliniky zdravotníckeho zariadenia alebo jeho zástupca, ak rozsah následkov presahuje 200 bodov (§ 7 ods. 1 zákona č. 437/2004 Z. z.).

Posudzujúci lekár je lekár, ktorý naposledy liečil poškodeného v súvislosti s poškodením na zdraví; ak ide o chorobu z povolania, lekár so špecializáciou v odbore klinické pracovné lekárstvo a klinická toxikológia príslušného oddelenia alebo príslušnej kliniky zdravotníckeho zariadenia.

O vydanie lekárskeho posudku môže požiadať poškodený a môže požiadať aj fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá za poškodenie na zdraví zodpovedá, alebo poskytovateľ náhrady, **iba ak im poškodený dá na to súhlas.**

Ak **vzniknú dôvodné pochybnosti o správnom hodnotení bolestného alebo SSU vo vystavenom lekárskom posudku,** môže poškodený aj fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá za poškodenie na zdraví zodpovedá, alebo poskytovateľ náhrady, **požiadať o vydanie znaleckého posudku** podľa osobitného predpisu (zákon č. 382/2004 Z. z. o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch).

Dokladovanie posudkom súdneho znalca sa nariaďuje spravidla v prípade pretrvávajúcich alebo podstatných rozporov pri zisťovaní zdravotného stavu.

Základnou povinnosťou poškodeného, uplatňujúceho si nárok na predmetné náhrady, je priložiť k žiadosti o náhradu za bolesť alebo k žiadosti o náhradu za SSU, tak ako sa uvádza priamo na tlačive žiadosti Sociálnej poisťovne o tieto úrazové dávky, priložiť lekársky posudok na tlačive, ktorého vzor je ustanovený v prílohe č. 2 zákona č. 437/2003 Z. z.

Vzhľadom na to pre účely rozhodnutia o náhrade za bolesť a náhrade za SSU je nevyhnutný lekársky posudok vydaný posudzujúcim lekárom, spracovaný a vydaný v súlade s vyššie uvedenými ustanoveniami zákona č. 437/2004 Z. z.

Ing. Viera Kokavecová,
oddelenie metodiky úrazového poistenia,
Sociálna poisťovňa, ústredie

[\[na začiatok dokumentu\]](#)